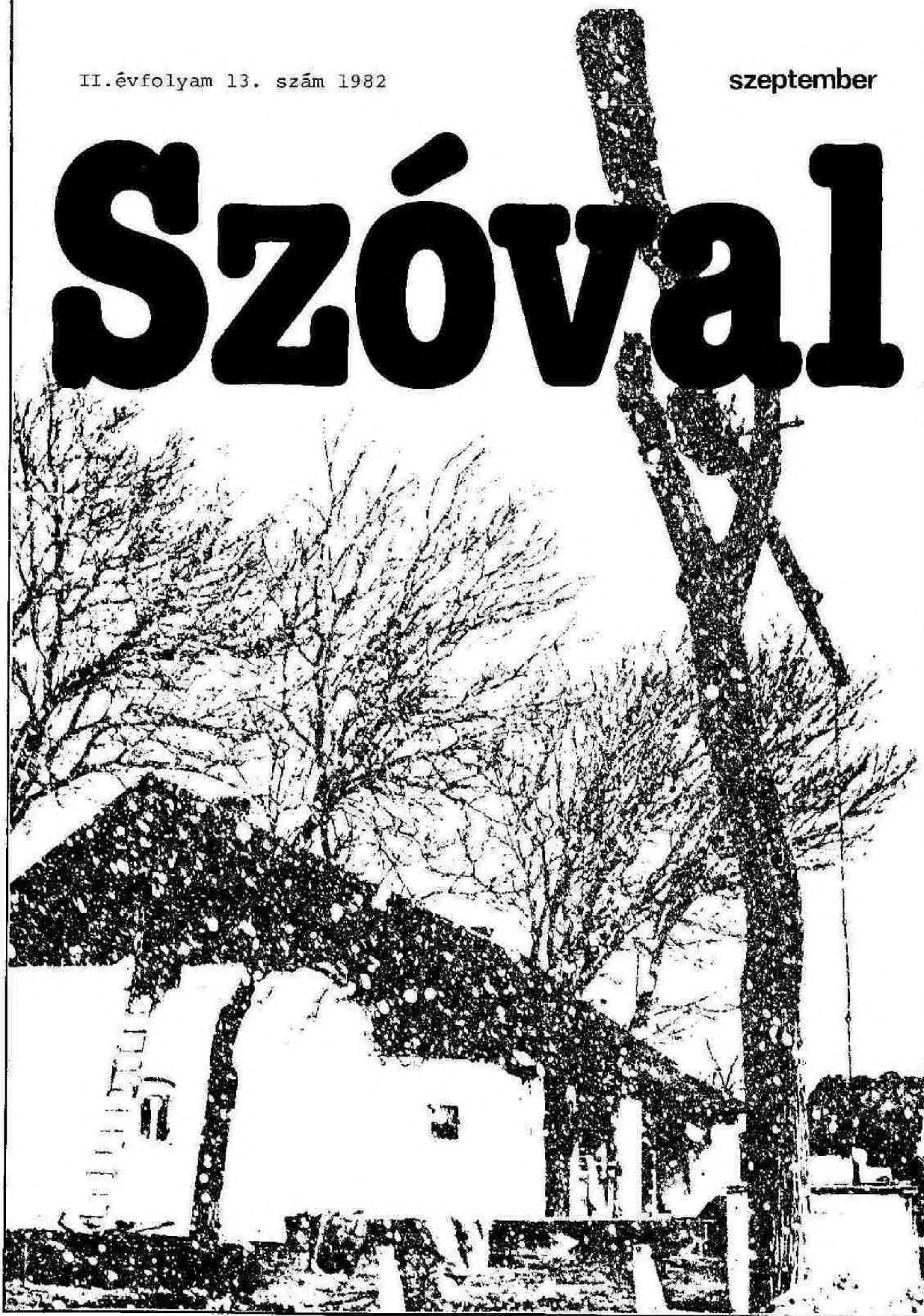
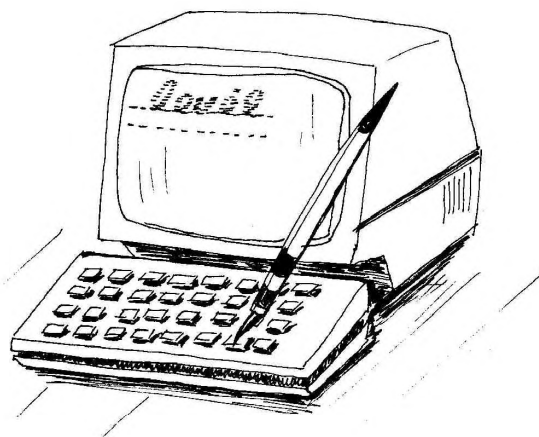

II. évfolyam 13. szám 1982

szeptember

Szóval

Kedves Olvasóink!

Alig fejeztük be szülletésünk ünneplését, máris új szülletésre invitáljuk Önöket. Ezen "új" szülletésének fele már fedőlapunk is és ha belelapoznak újságunkba, a további oldalak is jelentős kiállításbeli változást mutatnak. Am ez újjászülletés nem csak a technikára vonatkozik: Szerkesztőségünk át-szervezte munkáját, hogy ne csak magyarául, de sokrétűbben, érdekesebben elégíthessük ki érdeklődésüket.

Változásunk fő erénye, hogy előre tervezünk; az előző munkamódszer szigorúsága nem hagyott időt a minőség jobbátételére, mindössze a feladat teljesítését követelte. A nyakunkba akasztott kö terhétől szabadultunk, valahányszor egy egy szám a nyomdába került, ami tehát munkánkat pusztán technikai bravúrrá degradálta.

Az Önvizsgálat alattomos betegsége néhány hónapos leállásunkat éppen ez eredményezte - nem elégített ki bennünket a már összeállított lap értéke.

Ez Önvizsgálat eredményeként változtatásaink, újjászülletésünk erőnyeit főleg szöcséplésnek véljük figyelemükbe ajánlani.

S utalván egyik korábbi vezércikkünkre, "együtt nővünk olvasóink érdeklődésével...", kérjük, juttassák el véleményüket.

Reméljük, hogy új számainkat új lelkesedéssel, eddigi bizalmuk megvonása nélkül olvassák.

Szerkesztői és baráti üdvözléssel

a SZÓVAL Szerkesztősége

OLVASSA, TÁMOGASSA LAPUNKAT!!

Szóval

Rua Sergipe, 270
01243 - SÃO PAULO - SP
Tel.: 256.1241 (hétfő és csütörtök este)

SZERKESZTŐSÉG:

Hársi Ernő (főszerkesztő)

Szabó László, Gyuricza Gábor, Lajtaváry Dani, Bálint Emese, Fenyvesi Ági,

Tényi Gyula (olvasószerkesztő)

Zágon Kati (pénztáros)

aprÓSZÓVAL Koszka Árpád és
Koszkáné, Pötyi munkája

A névvel ellátott cikkek nem feltétlenül azonosak a Szerkesztőség véleményével.

ISTVÁN KIRÁLY

ZÁGON BERTALAN

Volt, aki 25, néhányan 30-, mások 40 éve hagytuk el szülőházánkat, Magyarországot és azóta évente megemlékezve, messze az "otthon" től megemlékezünk erről a data magná-ról, országalapító Királyunkról, Szent Istvánról. Velünk együtt emlékeznek Gyermekünk is, akik már az új hazában születtek. Mi "öregebbek" és bevándorlottak, akármilyen régen vagyunk hazánkon kívül, mindegy, hogy mi hozott ki, vagy miért dobtak ki a körülmények, élénken és kiolthatatlanul él még mindig bennünk az a magyar érzés, amely különösképpen Szent István napján teljesedik ki bennünk, mert a magyar föld, a magyar környezet, a magyar táj es a magyar szó belénk oltotta azt.

Ezt érezzük mi még ma is. Itt született fiaink és leányaink is érzik ezt, amilyen fokban és formában szüleiktől kapták-sokszor talán nehezen magyarázható és nekik kissé nehezen megfogható és felfogható-magyar örökségül. Sokban, ha meg is van az ismeret, de önhibájukon kívül hiányzik annak a földnek vonzó ereje, amely szüleiket még ma is magához köti, mert abban a földben van a gyökerük, azon a Földön a szülőföldjük.

Újból elérkeztünk egy Szent István-naphoz. Erről a napról nemcsak itt Braziliában, de szerte a világon, ahol kisebb-nagyobb magyar csoport él és még magyarnak vallja magát, megemlékezünk. Sok és talán a legtöbb megemlékezés abból áll, hogy ki volt Szent István, mit alkotott, fiához, Imréhez intézett intelmei mire figyelmeztetnek minket is. Nagyon szép gondolatok. De miért nem fordítjuk meg egyszer ezt a képet? Mi, akik még ma is magyarnak valljuk és érezzük magunkat

– mit tettünk annak a Szent István-i gondolatnak csak megközelítő megvalósításáért amit sokszor olyan könnyedén hangoztatunk!

– hagytuk kihalni magunkban azt a tudatot, hogy mégis valami köt a magyarsághoz. Hagytuk, hogy bennünk is végigmenjen a töllyamat, mint annyi másban, hogyha nem élítjük magyar érzésünket magyar szóval, magyarsághoz való tartozásunkkal, akkor a lélek kialszik, ha netán még nem aludt ki.

– Átadtuk-e az üzenetet fiainknak, hogy magyarnak születtünk, vérrrel és könnyel annyiszor áztatott földből sarjadtunk, aminek jeleit egy nemzet évszázadokon keresztül magán visel. Ez acélosította a magyart, hogy minden vihart, sokszor ugyan megtépázva, letiporva, megalázva, de útra felemelkedve túléljen. – Érezzük-e még, hogy egy lelki híd köt össze a hazai földdel és annak népével, amelyből kiszakadtunk.

– Érezzük-e, hogy valahányszor énekeltük a "Szózatot", elszorul a torkunk, mert nem valósulhat meg az "itt élned és halnod kell". A végzet nem ezt tartotta fenn nekünk.

Folytathatnám még, de a további gondolatokat honcolgassa mindenki magában.

Szent István király! Ezer és valahány év tavlatából tekintünk Rád. Magyar néped szétszórt sarjai, szerte a világon a magyar föld, Duna és Tisza áztatott földre tekintenek. Megfogjuk egymás kezét és kérünk, segíts imádkozni.

VIHAROS MAGASSÁG

Karomra hajtom a fejem.
Ez is egy hősi mozdulat.
Estére emberivé szelidülnek
a vadászó indulatok.

Megtettem irtatlanul mindent,
amit helyemben bárki tehetett.
Aki ítél – botladozzon elébb
e megtett út feléig.

Meghalnék olyan szívesen,
ahogy eludni dől az ember.
Szeretnék élni úgy,
mint mikor mélyen álmodunk.

Nincs visszatérés. Viharos magasság
vert csillagokkal tördeli a szárnyat.
Megpihennék mi már

– csak lenne hol leszállni. VACI MIHALY

Piroška

A Churrascaria Piroška

vezetése alatt megnyílt a

MAGYAR ROTISSERIE

Házi készítményű harapnivalók:

KIFLI	MÁJAS- ÉS VÉRESHURKA
TEPERTÜS POGÁCSA	FRISS KOLBÁSZ
RÉTESEK - PALACINTÁK	ABÁLT SZALONNA
IMPORTÁLT PAPRIKA	FÜSTÖLT KOLBÁSZ
TORMA	MALAC KOCSONYA
MÁK (DARÁLVA IS)	FRISS TEPERTŐ
PAPRIKA KRÉM	HERINGEK
HÁZI LEKVÁROK	HÁZI SAVANYÚSÁGOK

Készletek:

BORJÚPÖRKÖLT	BORJUSÚLT
TÖLTÖTT KÁPOSZTA	LECSŐSKOLBÁSZ
KACSASÚLT	MALACSÚLT

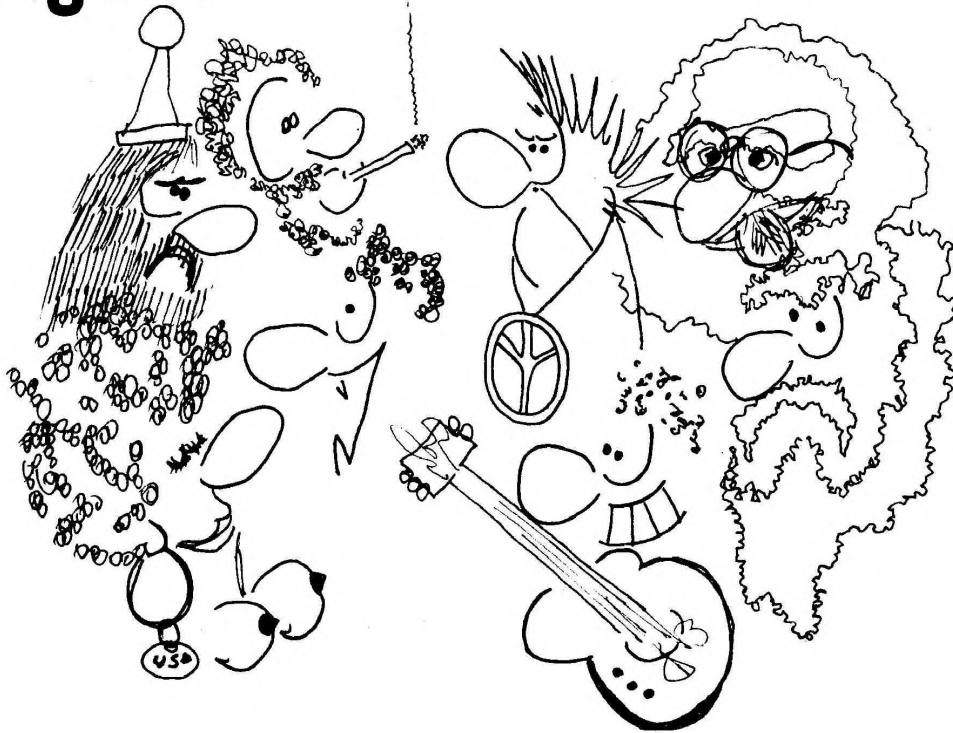
Komplett vacsorák háznál való
megrendezését is vállaljuk.

RENDELESEK, FELVILÁGOSÍTÁSOK
az alábbi címen és telefonon

Al. Joaquim Eugênio de Lima, 766

Jardim Paulista Tel: 289-3586
SZÁLLITUNK RIÓBA VIA VARIG

szociográfia

A nevüket is elfeledték?

KUBINYI FERENC

Budapesten 1970. április 4 - én üzembehelyezték a nagyteljesítményű földalatti vasutat. A görög-francia "metropolitan" - nagyvárosi - eredetű szó ma a földalatti villamos, gyorsvasút közhasználatú elnevezése. Az építkezéssel egyidőben létrejöttek a metróhoz csatlakozó aluljáró rendszerek.

Az ünnepi szalagátvágást követően, pár esztendővel később, még egy szó átment a közhasználatba. Ez pedig a "csöves" elnevezés. Ez a szó, illetve kifejezés, mint *epiteton ornans*, szervesen hozzátartozik a metró aluljáróihoz. A pejoratív kifejezés eredetileg csak azokat a csavargókat jelölte, akik pincében, padlásokon a központi fűtés csövei közelében, alkalmilag adódó helyeken háltak meg. Azután ez a fogalom is jelentésváltozáson ment keresztül. Csövesnek nevezik gyűjtőfogalomként a metró aluljáróiban, rongyos zekében vagy fekete bőr; vagy farmernadrágban lézengő "arénázó" fiatalokat.

1981 januárjától négy hónapon keresztül jártam az aluljárókat, hogy tudósítsak erről a szubkultúráról. Ez az írás az aluljárókban tett "tanulmányutam" rovidített krónikája.

A budapesti aluljárók lakóinak már külföldön is híre van:

Le Nouvelle Observateur 1980. november:

– "Ijesztő ezeknek az alakoknak a feje. Szemük áttetsző. Messziről érződik az ital rajtuk. Foguk rossz. Öltözködésük erősen provokatív. Szöges csizma, bőrnadrág, mocskos pólóing, bőrzeke. Nagyon messziről hasonlítanak az angol "punk"-okra. A lakosság megveti, a rendőrség zaklatja őket. Ők a budapesti "csövesek"; azaz csőlakók. A házak pincéiben és a toronyházak legfelső emeletein alszanak a folyosókon. Elfeledték az iskolát, a munkát és esetük teljesen új, előre nem látható gondot jelent a hatóságnak."

A nyugati sajtó ellenséges híradásáról lenne szó? Nem, a cikk csak enyhe leírása a budapesti aluljárókban található állapotoknak.

Ismerkedjünk meg először a kiskorúakkal, magyarán az aluljáró gyermekeivel.

A gyerek öltözete egy szakadt farmernadrág, rongyos pulóver és egy mocskos tréning felső. Reszket a februári hidegben.

– Most a Déli pályaudvar aluljárójába járok, de a Békásmegyeri lakótelep legfelső szintjén a 11. emeleten szoktam aludni. Van ott a padlásfeljáró előtt egy kis pihenő. Ott csend van, mert csak a 10. emeletig vannak lakók. Ide szoktam beszökní úgy este tíz óra felé. A műanyagpadló nem hideg, nem fázom. Reggel felkelek, azután kijövök ide a Délibe és a W.C. – ben megmosakszom. Aztán enni is kell, hát tarhálók pár forintot... odamegyek valakihez és azt mondom: Nem adna pár forintot? Azután vagy ad, vagy nem. Azt sohasem szokták kérdezni, hogy mire kell... általában adnak. Akkor odamegyek az automatához és bedobok vagy két, vagy négy forintot. Kettőért kalács, négyért egy szendvics jön ki. Az előbb azért szoktem meg az igazoltatás elől, mert nem akartam, hogy hazavigyének. Apám biztosan nagyon megverne. De nem volt szerencsém, mert ugyan felugrottam egy induló autóbusszra, de a rendőrtiszt fiatal volt, jól tudott szaladni és ő is felugrott. Elkaptam és megállította buszt. Az igaz, hogy az előbb azt mondtam, hogy a szüleim tudják, hogy itt vagyok, de ezt csak úgy mondtam. Azt hittem, hogy elengednek... de hát most már nem fognak elengedni! Nem akarom, hogy hazavigyének! Három hete nem voltam otthon... nagyon elkalapálnak. Itt jó volt, ha volt pénzem, vettem almabort is. Egy üveg huszonhat hatvan. Az ABC-ben vettem. Gyereknek csak az italboltban nem adnak piát, az ABC-ben annyit veszek, amennyit akarok... Nekem nagyon tetszik ez a csövező élet... ha hazavisznek, újra lelépek...

A nyolcadikos kislányt, amikor megtalálták a Déli pályaudvar aluljárójában, a rendőrtiszt nagyon megörült. Őt nappal előtte jelentették be a szülei az eltűnését. A kislány kedves, szép, csendesszavú, jólápolat általános iskolás.

– Klári, téged miért keresnek a szüleid?

– Mert nem szoktam otthon lenni. Vagy moziba megyek, vagy ide a Délire, esetleg a Batthyány téri aluljáróba. Most a magnómat kerestem, azért jöttem ki a srácokhoz. Két hete is megszóktam. Akkor beszállítottak a kórházba, mert öngyilkos akartam lenni. Akkor maradt ott a magnóm a többieknel. Azóta megtudtam, hogy az a srác, akivel ott voltam a bulin eladta a Bizományi Áruházban... Az öngyilkosság? Anyámék nem akartak a buliba elengedni és akkor beszédtem egy csomó gyógyszert, amit otthon találtam. Később mégis sikerült lelépni és elmentem a sráchoz, akivel a buliba mentem. Meg még azért is bevettam azt az izéket, amit rájöttek az iskolában, hogy nem betegség miatt hiányoztam, hanem azért, mert csöveztem. Aztán a házibulin rosszul lettem és az egyik barátom, amikor látta, hogy baj van, bevitt a kórházba. Nem tudom, hogy melyikbe... valahol Újpest felé voltunk, ott volt a buli. Úgy volt, hogy ott fogunk aludni, mert a srác szülei nem voltak otthon. Az Olasz vitt be a kórházba... a vezetéknevét nem tudom, csak annyit, hogy Olasz...

– Igazi barátod, akivel testi kapcsolatban is voltál, mennyi volt?

– Volt... kettő vagy három? Nem is tudom...

Az öngyilkossági kísérlet mindennapos az aluljárókban. Aznap este, amikor Klárral találkoztam, megismerkedtem egy fiúval is. Lucifernek hívták és nyakában a "Beatrice" együttes babos kendőjét viselte. Amint elmondta, négy nappal előtte engedték ki a balassagyarmati kórházból. Az ereit vágta fel, kábitószert mámorban. Elvétel előtt sikerült megmenteni. A másik, akinek Buldózer volt a neve, a múlt esztendőben háromszor kísérelte meg az öngyilkosságot. Ahogyan ő mesélte, egyszer "sima" érfelvágás, másodsorra gyógyszer és érfelvágás, harmadsorra "csak" gyógyszer. Sokuknak a csuklóján ott a sebhely...

Beszéltem a kislánynak, Klárinak az édesanyjával:

– Én egyedül neveltem a gyereket. Kilenc éves korában mentem újra férjhez. A gyerekben a házasságom törést okozott. Már eleve hallani sem akart a második férjemről. Úgy érezte, hogy a kettőnk kapcsolatát elárultam ezzel a házassággal. Később már úgy viselkedett és úgy beszélt, hogy elcsattant egy-két pofon. Tudtam, hogy ez nem segít, de reméltem, hogy ez valamennyire visszatartja. Nem vagyok még öreg, nem élhetem le úgy az életemet, hogy örökké

csak egyedül legyek. Elfoglalt ember vagyok, mérnök. Szerettem volna azt a kis magánéletemet is rendbe hozni. Gyűlöltem a társtalanságot. A kislány okos, de nem tanult valami fényesen. Azután amikor bentjártam az iskolában, elmondták a tanárok, hogy bukásra áll és nem jár rendszeresen az órákra. Amikor este hazajött, megkérdeztem, hogy hol volt. Azt válaszolta, hogy természetesen az iskolában. Éppen aznap beszéltem az osztályfőnökével és tudtam, hogy nem igaz. Próbáltam beszélni vele. Valóban megfenyegettem. Azt mondtam, hogy nyolcadik után nem fogom tovább taníttatni. Azt fogom csinálni vele, amit azokkal a gyerekekkel tesznek, akik kicsúsznak a szülői felügyelet alól. Beadom egy javító intézetbe. Tehetetlenséget éreztem. Nem tudtam, hogy mi mást tehetnek.

Az aluljáróban őt elfogadják olyanakként, amilyen. Ezért járt szívesen oda. Azután el akart menni. Nem engedtem. A vita hevében kiment a konyhába és bevett négy vagy öt gyógyszert. Később megmérte a fiókat. Ártalmatlan tabletták voltak. Úgy terveztük, hogy másnap a férjemmel elmegy az orvoshoz, hogy a hiányzására kapjon valami igazolást és mehessen az iskolába. Nekem menni kellett valahová. A férjem elaludt. Ezalatt ő kiszokott a lakásból. A férjem rögtön utána ment s még látta, ahogyan egy metróval elindul valahová. Akkor este már nem jött haza. Szóval egy halmazat jött össze. Együttesen ez válthatta ki a szökést. Ez valóban szörnyű dolog volt, mert csak másnap délelőtt tudtam meg a kórházból, hogy bekerült... Azután amikor hazajött, újra eltűnt és csak maga hozta meg a hírt, hogy sikerült megtalálni.

Dr. Csicsel Magdolna ideggyógyász és pszichológus. Tíz esztendeje foglalkozik a magyarországi öngyilkosságok vizsgálatával. Két évig az Egyesült Államokban végzett tanulmányokat ebben a témakörben. Kérdésem az volt hozzá, hogy miért lesznek öngyilkosok a fiatalok.

– Nézzük meg először a számokat. Hasonlítsuk össze a tíz évvel ezelőtti adatokat! Például azt, hogy 1968 és 1978 között, hogyan alakultak a fiatalkori öngyilkossági számok. Az elsőnek említett évben a 7-39 évesek közül 1057-en követtek el öngyilkosságot. Tíz év múlva ez a szám 1208-ra emelkedett. Nagyon fontos, hogy nem csak az abszolút számok emelkedtek, hanem az azonos korúak közül százezrenként is több öngyilkosság történt. Ez a fejete statisztika azóta is növekszik. Magyarország élen jár ebben a statisztikában. Lényeges adat az is, hogy a halálórási számok mögött mintegy tizenötszörös kísérlet is történik. A szorzószám szerint 1978-ban hozzávetőlegesen 18.000-en kíséreltek meg fiatalok öngyilkosságot.

Sokan egyéni problémának titélik meg ezt a jelenséget. Nemcsak Dürkheim óta tudjuk, hogy ennek társadalmi jelentősége van. Hogy miért követik el a fiatalok egyre többen? A kérdésre, hogy válaszolni tudjunk, a társadalmi okokat kell kutatnunk. A kérdés gyöke az, hogy milyen társadalmi képet közvettenek a szülők a gyermekeiknek? A fiatal nem alkuszik meg. Türemlen és rosszul tűri a kudarcokat is. Így ők a fokozottabban veszélyeztetettek. Annyi, de annyi rossz példa áll előttük. A torzultabb társadalmi normákhoz egyre kevesebben tudnak alkalmazkodni. Az egyén és a társadalom normáit és aspirációit pontról-pontra egyeztetni kellene. Ehhez nagyarányú realitás érzék szükséges. A családok és az élet hajszoltsága, a feszültségek növekedése, az anyagiasság, a társadalmi csapdák, az elszemélytelenedés, mindezek nem kedveznek az életbenmaradásnak. Az érzékenyebb karakterű fiatalokra ez mind-mind kedvezőtlenebbül hat. Talán fiatalságunk egy része azt érzi, hogy utas ugyan az élet vonatán, csak éppen nincsen érvényes jegye. És hát mi felnőttek is bizonytalanok vagyunk! A művelt nyilatkozók azt mondják, hogy átmeneti korban élünk. De hát meddig tart ez az átmeneti kor? Az ember napjainkban inkább az agressziót adja ki, mintsem a szeretetet.

A középiskolások és a serdülők is megtalálhatók a budapesti aluljárókban.

A velük készített interjúk legnagyobb részének a jóhírfű budai

tanintézetekből került ki a résztvevője. A helyszín az egyre "divatosabb" Déli pályaudvar, a Batthyány tér és a Deák tér aluljárója volt. Felkerestem az iskolák osztályfőnökeit és a fiatalok szüleit is. A pedagógusok közül – kettő kivételével – megtagadták a nyilatkozatot. A tanintézetek jó hírére és nimbuzára hivatkoztak. Mert hiszen kedves olvasó, ugye lehetetlen dolog az, hogy a jó hírű iskola növendéke este részegen az aluljáróban található? Mi lenne a világból, ha ez kiderülne? A szülők közül is csak kettő volt segítségemre. A némaság okát, elsősorban a tanintézeteknél, az egyre jobban elhatalmasodó társadalmi képmutatásban látom. Életünkben eluralkodóban van a "Ferenc József"-i esztétika: Minden nagyon szép, minden nagyon jó, mindennel meg vagyok elégedve!

Végtére is próbáljunk értő emberektől arra választ kapni, hogy miért vannak az aluljáróban a serdülők és a középiskolások, még olyanok is, azaz főleg olyanok, akiknek semmi közük a devianciához.

Hanák Katalin szociológus:

– A Magyar Televízió "Kék Fény" című adásából, mely áprilisban hangzott el, az derül ki, hogy voltaképpen az aluljárók iffjúsági társadalmi jórészt bűnözőkből, bandákból áll. Olyan fiatalokból, akik súlyosan veszélyeztetik a közrendet. Az aluljárókban természetesen ez a mag is megtalálható. Ugyanakkor vannak ott olyan fiatalok is, akiknek semmi közük nincs az antiszociális magatartáshoz. Ezeket egyszerűen csak az viszi az aluljárókba, hogy van valamilyen fedél a fejük felett. Lehet ott beszélgetni, együtt lenni és nézeteket cserélni. Hangsúlyozom, hogy vannak deviáns csoportok is. Ezek miért vonzzák a fiatalokat? Mert a kötődés feltétlenül létezik! Ez összefügg a merev és beszabályozott, önálló iffjúsági világ lehetőségeivel való kacérokodással. Nagyon jól tudjuk, hogy az "igazi nehéz fiúk", az igazi masszív "csövesek" nagyon haragszanak az úgynevezett "úri csövesek"-re. Ők azok, akik néhány órára átugranak a jófiú szerepéből a rossz fiú szerepébe. Az otthoni háromszobás, színtelevisziós lakásból leszaladnak a Batthyány terre. Sporttáskában viszik magukkal a rongyos ruhát és az aluljáró WC-ben öltözködnek át "szakadtá". Az igazi szakmabeliek szerint ők azok, akik a legtöbb botrányt csinálják. Ez a magatartásuk veszélyes az igazi csövesekre nézve, mivel ők azután nagyon tudják, hogy milyen módon lehet a "lebukás" konzekvenciáját kikérni. Az úri csövesek azután szépen visszabújnak a civil öltözetbe és visszamennek anyukáikhoz. A mama megkérdezi: Hol voltál kisfiam? Az álhűs csöves pedig szelíden feleli: Moziban voltam anyucikám!

– Az aluljárókban kialakulnak közösségek, ahol mindenki egyenlő. Vezetékeiket, egymás társadalmi helyzetét sem tudják, még akkor sem, ha a lányok és fiúk között létrejön a gyakori szexuális kapcsolat? Mi ez az "osztály nélküli társadalom?"

– Ilyen valóban létezik. Egészen addig, amíg fel nem jönnek az aluljáróból. Akkor újra visszalépnek a társadalmi mechanizmusok. Ugyanakkor ez az egyenlő aluljárós romantika megadja azt a közösségi illúziót és teljesíti a közösség utáni vágyat, amelynek meglete nemcsak az iffjúság igénye. Az emberekben él a közös problémák megvitatása utáni vágy. Legerősebben a fiatalokban, de bennük él legintenzívebben a romantika utáni sóvárgás is. Megpróbáltunk, mi felnőttek, valamiféle "kincstári" romantikával szolgálni a fiataloknak. Ezt a pótszert a gyerekek nem veszik be. Keresnek valami újat, ami a sajátjuk. És ha ennek a kielégítésére nem tudunk nekik mást nyújtani, mint az aluljárókat, ahol összejöhetnek, akkor ez a felnőtt társadalom először önmagában keresse a hibát! Önmaga gondolkodjon el, hogy vajon milyen folyamat eredményeként jött létre a budapesti aluljárós jelenség. Nem az aluljárós élet az, ami a dolgok lényege. Ez egy tünet csupán. Csak a mélyebben fekvő társadalmi kérdések tapintható lecsapódása.

A Deák téri aluljáróban esténként egy gitáros lány énekel csendesen. A többiek körül állják vagy ülnek és hallgatják. Saját szerzeményeit adja elő. Ez a tizenkilenc éves zeneművészeti szakközépiskolát végzett kislány tette fel nekem a kérdést:

– Azt mondja meg, hogy hová menjünk? A művelődési házakban csak este van kötött program. Belépőjegy is kell fizetni. A mozi is pénzbe kerül. Olyan ház kellene, ahol könyvtár van, egy olyan terem van, ahol zenét lehet hallgatni. Egy kondicionáló tornaterem lenne, ahol sportolni lehet. Például asztaliteniszezni. Ne kelljen ebben a házban tagsági könyv! Dehát ez csupán illúzió. Marad az aluljáró, ahol találkozhatunk és beszélgethetünk. Pedig... a mostanában kongó művelődési házakat állítólag nekünk építették. Ebben a megálmodott, házban nem kellene rendőr. Közülünk, pár izmos srác fenntartaná a rendet. Olyan ház kellene ahol nem lehet vandálkodni és inni és ahol lehetnének kulturáltabbak!

Idáig jutottunk a beszélgetésben amikor megjelent csöves szakadt öltözetben a "Pulyka". Letépte az egyik lányról a kabátját, harsogva káromkodott és ordított. Rámutatam a Pulykára:

– Tudod, hogy ilyenekről ítélik meg az aluljárós gyerekeket?

– Akkor most engedje meg, hogy amit kért az én hadd fordítsam vissza: Én rengeteg felnőttet látok a munkahelyemen, akik ezért vagy azért nem dolgoznak, lógnak. Mégis felveszik a fizetésüket. Nekem meg nyolc órát kell keményen hajtanom, hogy megkapjam a pénzemet. Hát én most ezekről a lógósról ítélem meg a felnőtt társadalmat? Az üzemben nem csak egy ember nem dolgozik! Itt meg néha-néha egy srác aránázik!

A lánnyal készített hangfelvételt elvittem Lendvai Ildikóhoz a KISZ Központi Bizottság kulturális osztályának vezetőjéhez. Megkérdeztem, hogy mi a véleménye a lány által mondottakról?

– A művelődési intézményeket vezető, szervező emberek már nem a fiatalabb generáció tagjai. Viszont az a dolguk, hogy a fiatalabb generáció igényeit kielégítsék, a mi elfogadható értékeink alapján. Nem lehet a fiataloknak azt mondani, hogy várjatok, majd épül ezer új klub. Nem fog épülni! A felépült művelődési otthonok viszont megvannak! Sokszor üresen. Végül is nincs más megoldás, mint a KISZ befolyása mellett, az egész művelődéspolitikában, nevelésben, iffjúságpolitikában érdekelt tényezők egyetértésével, a fiataloknak szóló programkínálatot már nem alkalmas. A politikai kielégítést, az jó volna neki! A tömeges romantikus élmények nyújtására a mai programkínálat már nem alkalmas. A politikai rendezvényeink meg úgy tűnik, nem tudják a tinédzser igényt kielégíteni. A mi felnőtt társadalmunk, beleértve egy kicsit a KISZ-t is, valamiféle kommunikációs zavarral küzd a fiatal generációkkal való érintkezés területén. A fiatalok más értékeket keresnek. Talán nem is igen hisznek a felnőtt értékekben. Neha úgy tűnhet nekik, hogy mi sem vesszük egészen komolyan azokat. Ezer okot lehetne felsorolni. A végeredmény mégis az, mintha nem nagyon akarnánk érteni a mi véleményeinket, ítéleteinket, tegyem hozzá, hogy sokszor előítéleteinket. Az utóbbi években a kötelességek hangsúlyozása közben kevésbé emlegetjük, hogy mit kap a gyerek a KISZ-től. Milyen programokra hívjuk? Milyen az a korszerű mozgalmi romantika, és nem valami más generációs bombasztikus mozgalmi romantika, amit itt nálunk megtalálhat? Milyen, nem avult és poros eszményképeket kap a KISZ-től? Szerintem, ha elfogadhatóan nyújtjuk ezeket a lehetőségeket, akkor elősegítjük azt is, hogy a fiatal a kötelességét teljesítse. Akkor ez a világ az ő világa lesz. Nem kettéosztott világ. Ahol egyik oldalon van az aluljáró, ahol jól érzi magát és van a másik oldal, ahol nem érzi magát sehogysem. A kérdés az, hogy ezt a problémakört hogyan tudjuk érvényesíteni a kongresszus határozataiban. Mennyire tudjuk hitelessé tenni a gyerekek számára? Nélkülük ezt nem lehet megcsinálni, sőt Isten ments, hogy nélkülük csináljuk meg!

Az aluljáróban két lány álldogált randevúra várva. Első gimnazisták voltak. Szépek, tiszták és értelmesek. Néhány szót beszélgettem csak velük, amikor feltűnt az, akire vártak. Ápolatlan üstökű, rongyos csavargó volt. Nyakában vastag acél láncot viselt. Félbehagytam a lányokkal folytatott beszélgetést és hozzá fordultam:

– A lánc miért van a nyakadban?

– Legutóljára a kutyámon volt, de most már én hordom. Ez a legújabb divat. Azért hordjuk, mert a fiatalságnak kutya élete van! Hogy a lányokat mióta ismerem? A barnát tegnap óta, a másikat meg három napja. Két napig elég egy lányt ismerni. Puszi... puszi... és utána már más is van... de ez nálunk így szokás. Ha egy napig ismerjük egymást, akkor már nagyon jó barátok vagyunk. Együtt benne mindenben!

– A nevüket tudod?

– Hoppá! A nevüket? ... azt hiszem, hogy a barna a Boci? Kialudtam a fejemből a másik nevét, mert a kényszer rávitt, hogy a munkásszálláson aludjak. Az egyik sráccal, akivel a faterlepen melózik, azzal kellett találkoznom... különben a pályaudvaron aludtam volna, vagy Békásmegyeren... hát ennyi.

Hazánkban a nyilvántartott nemibetegek 45 százaléka még nem töltötte be a huszadik életévét. Az utolsó 15 esztendőben a 15-19 év közötti nemibeteg fiúk száma megkétszereződött, a lányoké megháromszorozódott.

A lány, akit az aluljáróból hoztak be a rendőrségre, tizenöt esztendő volt. Első gimnáziumba járt és már másodszer szökött meg hazulról. A szökések történetéről faggattam:

– Először nem hoztak be a Gyermekvédelmi Osztályra. Apu keresett és talált meg az Astória aluljáróban. Akkor már a hatodik napja csöveztem. Éjszaka össze-vissza aludtam, azoknál a fiúknál, akikkel az aluljáróban ismerkedtem meg. A nevüket nem tudom... csak a becenevüket. Persze a szállásért fizetni kellett. Kérni nem kérték, hogy együtt aludjunk, hanem én tudtam... és ezért önként... meg hát meg is kínáltak. Adtak vacsorát, meg inni. Sört ittunk, barackpálinkát narancslével és almabort. Azokkal a fiúkkal mindegyikkel jártam. Az én részemről szerelem volt? Nem tudom. Most, hogy mi lesz azt sem tudom... dehát lesz valami, nem?

A csövező lányokat nagyon sokszor a "csöveztetők" látják el szállással. Az ellenőrzést végző fiatal rendőrtisztekkel éjszaka egy órakor ellátogattunk egy tisztes öregúrhoz, aki a Gellérthegyi lakásában fiatal lányokat szokott bujtatni. A két lány, akikkel ott beszélgettem, tizenöt illetve tizenhat esztendő volt. A lakásba való belépésünk körülményeit nem tudom írásban visszaadni. A lakás tulajdonosa, a tisztes öregúr olyan alpári módon káromkodott az ellenőrzés miatt, hogy szavait a nyomdafesték nem bírta el. Az ellenőrzés után Németh Zsolt rendőr századost kérdeztem meg arról, hogy a szállásért elvárják-e ezek a tiszteletreméltó szállásadók a szexuális ellenszolgáltatást?

– Nem hogy elvárják, hanem megkövetelik. Hozzávetőlegesen 300 alkalmi befogadót, "csöveztetőt" ellenőriz a rendőrség. Meggyőződésünk, hogy ezeknek a száma jóval több. A lakosságot többször is arra kértük, hogy az ilyen embereket jelentsék. Nagyon gyakran előfordul, hogy a munkahelyén, vagy környezetében rendszeresen viselkedő ember ilyen kétarcú életet él. Nagyon fontos lenne ezek közül minél többet leleplezni, hogy megakadályozzuk a kislányok lezüllesztését. Ez a prostitúció előszobája.

Teljesen érthetetlen a 14-16 éves, konszolidált körülmények között élő lányok magatartása. Meghökkenítő esetekkel találkoztam. A probléma ismerője, Dr. Linka Zoltán pszichiáter főorvos. A lányok magatartását igyekeztem felderíteni a segítségével:

– Egy budapesti állami fiúnevelő otthon igazgatójával beszéltem a minap. A következőket mondotta: "Addig, míg az otthon hátsó kerítése mellett alkonyat után nem lehet az általános és a középiskolás lányokat elkergetni, addig nem tudom a serdültebb fiúk szökését megakadályozni!"

A lányok viselkedésére nem tudok egyértelmű választ adni. Ötven lány esetét vizsgáltam meg. Három dolgot vélek felfedezni. Első a nevelés buktatói. Mászt hirdet az otthon, mászt az iskola és mászt a mindennapi élet. Ennek az az eredménye, hogy a serdülő lánynak – aki megfigyeléseiben objektív, de érzelmeiben befolyásolható – már és még nincs mibe kapaszkodni. A másik az anyagi helyzet. Ezek az úgynevezett "középosztály"-beli lányok, akik a világban mindent megkapnak, amit a szemük és a szájuk megkíván. Kivéve ezt az életformát. Ebbe részben kíváncsiságból, részben a kaland kereséséből és a romantika teljes hiányából sodródik bele. Keresik a kalandot. A harmadik a példakép hiánya. Ezek a lányok, akik már túl vannak a kúreteken, penicillinkúrákon, a felnőtt társadalmat vádolják. Azt mondják, hogy nem volt kitől eltanulni a társadalmi lényé váló vádát, és ennek az ismereteit. Azt hiszem, hogy a magyarázkodás, a körülrások helyett Thomas Mann-t kell idéznem: "A gyermeki lélek folyton éheznek. Ha nem kap megfelelő táplálékot, akkor vadállat módjára először másokat tép szét, azután saját magát".

Értem én, hogy nagyon sok gyereknel a "szociális" tanulási hiányzik. Ámde az iskola! Milyenek az oktatási intézmények lehetőségei a nevelés terén? Papp Ferenc tanárt kérdeztem meg, azért éppen őt, mert osztályfőnöke egy olyan lánynak, akit az aluljáróban találtam.

– Nehéz kérdés, mégis vannak bizonyos elképzeléseim. Például olvasható magyar kiadványokban, hogy addig, míg teszem azt Japánban a nemzeti jövedelem több, mint húsz százalékát fordítják tudományos, pedagógiai és kulturális célokra, addig Magyarországon ez az összeg a nemzeti jövedelem négy és fél százalékát teszi ki. A másik amit szeretnék elmondani: A pedagógus szakma teljesen elnőiesedett. Ez társadalmi hiba! Egy tanárt egy műveletlen és tudatlan, de a szolgáltatásban dolgozó, vagy a kisiparban tevékenykedő ember egzisztenciálisan nyugodtan zsebre tesz. A gyerek előtt leszölja a tanárt és ezzel rombolja a hitelét. Ezzel a hallatlan anyagi differencia hangsúlyozásával az iskola ellen is dolgozik. Dehát ez a tény. Ez a társadalom elanyagiasodásának egyenes következménye. A szerzés a fontos, de nem szellemi, hanem az anyagi javak szerzése. A fiatal pedagógusokban van ákarás és lendület. Csak éppen megélhetési gondokkal küzd és nincsen lakása. Harmadik dolog pedig az egyre ismétlődő pedagógiai reformok. A sokrértőség és a tudományos alap igen jó! Csakhogy a változásokra a pedagógust nem készítik elő. Hogyan tervezze meg egy egész tanév munkáját, amikor a tantervhez szükséges könyvet csak szeptemberben kapja kézhez? Akkor azután következik egy kísérlet, amikor a tanár küszködik és kitalálja az újat. Éppen csak el tudja végezni negyvenöt perc alatt az órára kirótt penzumot. Ugyanakkor bizonyos helyzeteket kiaknázni a nevelés szempontjából, szinte lehetetlen. Nem jut rá idő és az is lehetséges, hogy két esztendő múlva belép az új változás. Kezdődik minden elotrol

Többször feltettem a most következő kérdéseket az aluljárós gyerekeknek. Most csak azt idézem, amely a Deák téri aluljáróban hangzott el:

- Mondj három ma is élő magyar író!
- ... *nem tudok! Nem jön össze!*
- Mondj három olyan magyar zeneszerzőt, akik már meghaltak, de műveiket gyakran játsszák az operában és a hangversenyeken?
- *Hát talán... Molireta (Molière?), akkor még Tartiffje...*
- Mondj három magyar "rock" együttest?
- *Edda, Beatrice, Koráll*
- Ki a magyar miniszterelnök?
- *Hát ez nagyon könnyű! Hát Kádár János! (Lázár György/Szerk.)*

A kérdezett harmadéves szakközépiskolai tanuló. Én sem hittem először a füleimnek, amikor a kérdéseket gyakran és különböző aluljárókban feltettem. A magnetofon azonban megőrizte a megdöbbentő tájékozatlanságot. Egy dolgot mindegyik felelő hibátlanul tudott. A rock együttesek neveit.

A lepusztult ruhájú részeg fiatalember az egyik oszlopot támasztotta az aluljáróban. Üveggel a kezében egy lány állt mellette. Támogatta az imbolygó fiút. Elsőnek a fiút kérdeztem, de helyszűke miatt, no meg a nyomdafesték tűrés határáért a teljes választ csak rövidítve tudom közreadni. Azzal kezdtem, hogy megkérdeztem mennyit ivott ma?

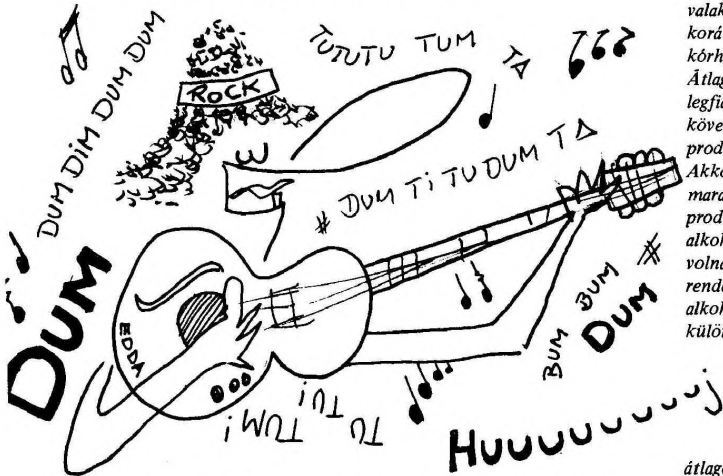
- Amennyi jól esett. Mindent... szeszt. Reggel nyolctól. Ma volt a fizetés... hogy mennyi volt? Négyezer... ötszáz... most mennyi van? ... Talán kétezer ötszáz... én nem tudom, a feleségem őrzi a pénzt - és a lányra mutatott. Az rögtön tiltakozott:

Nem vagyok a felesége, csak a barátom...

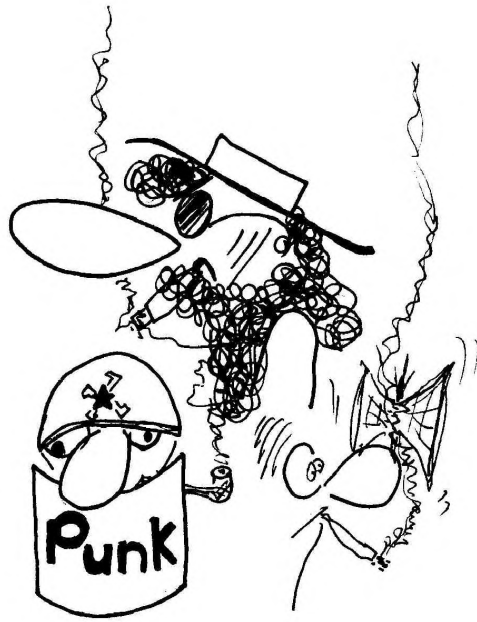
Erre a lányhoz fordultam:

- Maga hány éves és hol laknak?

- *A barátom munkásszálláson... én a szüleimnél. Még tanulok... Vendéglátóipari szakközépiskolába járok. Negyedikes vagyok, most fogok érettségizni. A barátom segédmunkás...*

Aztán eltámogatta a tökrészeg fiatalembert a Metró mozgólépcsőjéhez. Átölelte a derekát és félve, vigyázva felsegítette. Az aluljárókban számtalan részeg fiúval és lánnyal találkoztam. Dülöngéltek, lefeküdtek a kőre vagy vadul ordítottak. A jelenség okairól dr. Simek Zsófia elmeorvost kérdeztem meg, aki húsz esztendeje tudományosan foglalkozik a magyar alkoholizmussal. Tehát miért isznak a fiatalok?

- *Nem lehet elválasztani a fiatalok és a felnőttek ivászokasait. Szerintem nem csak a fiatalok isznak úgy, ahogyan még eddig sohasem Magyarországon! Isznak a vezetőink, isznak a felnőttek, isznak a családban, isznak jókedvükben, isznak bánatukban. Vége a magyarok annyit ihatnak, amennyi beléjük fér! Húsz éve nézem a statisztikákat és egyre jobban elkeseredem. Egyre fiatalodik az alkoholos gondozottak csoportja. Budapesten most kerek számmal 12.000 súlyos alkoholista van. Ez a nyilvántartott gondozottakra vonatkozik csak! Ezeknek 15 százaléka huszonkilenc év alatti. 30 százaléka pedig harminc és harminckilenc év közötti. Ahhoz, hogy valaki ilyen fiatalon ennyire súlyos alkoholista legyen, már 14-15 éves korában hozzá kellett kezdenie az iváshoz! Az elmúlt húsz év alatt a kórházba delírium tremenssel bekerülő emberek száma egyre nő. Átlagos életkoruk pedig egyre fiatalodik. Magyarország az, ahol a legfiatalabb korban elkezdődik az alkoholizálás. Ennek a következménye egy nagyon szomorú jelenség. Hazánkban 1960 óta a produktív életkorú férőhalakosság halálozási száma egyre növekszik. Akkor, amikor mindent elkövetünk, hogy a csecsemőink életben maradjanak, ugyanakkor nem teszünk semmit azért, hogy a produktív életkorú férőhalakosságunk ne pusztuljon értelmetlenül alkohol kórban. A nagyfai elvonóintézetből csak egy van, már ötre volna szükség. Jelenleg a beutalásra, az érvényes törvényességi rendeletek értelmében, hónapokig várni kell. Akkor is, ha az alkoholista tiszta pillanatában térdendülva könyörög a segítségért, mert különben öngyilkos lesz.*

Németh Zsolt rendőrszázados:

Tíz évvel ezelőtt Budapesten a csavargó fiatalok száma átlagosan évente 1.500 volt. A statisztika most sokkal rosszabb képet mutat. Az utóbbi években 2.500 csavargó gyereket szed össze a rendőrség. Ezek közül hatvan százalék fővárosi, negyven a vidéki. Évenként Budapesten körülbelül 1.300 fiatal hagyja el a megszokott környezetét. Figyelmeztető az, hogy emelkedett a gyermekkori szökések száma is.

Így megy tehát előre aluljárókban a világ.

emigráció

Kétnyelvűség — Két Kultúra

FLÓRIÁN TIBOR:

Fiatlajaink, az utánunk következő nemzedékek, anyanyelvének megtartása csak egyféleképpen lehetséges. Úgy, ha kétnyelvűségekre neveljük őket. És miként lehet ezt a kétnyelvűséget elérni? Csak olyan módon, mint Erdélyben, Felvidéken, vagy a Délvidéken.

Nemzetünk idegen uralom alá került három törzse megtanulta a leckét, hogyan lehet a kétnyelvűséget elsajátítani és fenntartani. Az elnyomás, az ellenséges és nemzeti értékeinket támadó tankönyvek, a magyarságot másodosztályú polgárként kezelő államhatalom a feladatot (különösen Erdélyben) nehezebbé tette és teszi ma is, mint az amerikai kontinensen és általában a szabad világban. Könnyűséget csak a következő tényezők jelentik:

1. Az új nemzedék — a Kárpátmedencében — atyáinak szülőföldjén él és nevelkedik.
2. Ez a szülőföld még magán hordozza a magyar történelem és kultúra nyomait.
3. Nagyobb tömegben élnek egymás mellett a magyarok és összetartozásuk (éppen az elnyomás miatt) erőteljesebb.
4. Az anyaország közelsége, ha politikailag nem is, de kulturális téren segítséget jelent.

Ha tehát idekint az erdélyi, felvidéki és délvidéki tapasztalatok tanulságai szerint akarjuk elindítani a kétnyelvűség elsajátításának és a fenntartásának megszervezését, akkor máris, mint bátorító pozitívumot állapíthatjuk meg, hogy itt nem áll velünk szemben egy ellenséges államhatalom. Sőt olyan országokban élünk, amelyeknek a legtöbbször szervezett és együttes fellépéssel, céljainkra, segítséget is kérhetünk.

Minden erőnket tehát arra kell összpontosítanunk, hogy a fent felsorolt négy könnyítő tényező hiányát a lehető legjobb módon pótoljuk.

Én nem adhatok azonnal gyógymódot a megoldásra, mert azt előbb ki kell kísérletezni! Csupán javaslatokat sugallhatok.

Vegyük tehát sorra a négy hiányzó tényezőt:

1. Szülőföldet nem adhatunk, de adhatunk helyette olyan otthont, amely mindennap és sok részletében tükröz valamit a szülőföldről. Pl. magyar könyveket, újságokat és folyóiratokat, népművészeti tárgyakat és időnkint magyar zenét is. /A túlságosan gyakran adagolt magyar zene ellenkezést valthatna ki a fiatalokban és azt a benyomást keltené, hogy a szülők nem vesznek tudomást az őket is környező idegen országról, vagyis nem rendelkeznek valóságérzéssel/.

Elsősorban azonban adnunk kell a családi életnek azt a megtartott szellemét, amelyet otthonról hoztunk magunkkal.

2. A magyar kultúra és történelem tárgyi bizonyítékait hol mutathatjuk föl? Jól megrendezett magyar kiállításokon, koncerteken és olyan magas színvonalú előadásokon, amelyekre másodszer is, harmadszor is szívesen mennek el fiataljaink, és nem érzik azt, hogy ez alacsonyabb rendű, mint a minket befogadó nemzet előadásai. Sok esetben és sok helyen szégyellték a magyar előadások alacsony színvonalát.

Mi szükséges ahhoz, hogy ezt elkerüljük? A kritika helyes alkalmazása és a bátorság ahhoz, hogy ne szerepeltessünk olyanokat, akiknek csak u.n. társadalmi, vagy egyesületi érdemei vannak, de nincs tehetségük. A tét, ifjúságunk megnyerése sokkal nagyobb, mint az a szempont, hogy egyes, szerepelni vágyó személyek hiúságát megsérthetjük.

3. A nagyobb magyar tömeg hiányát részben pótolhatja, ha szórványainkat, lélekben, közelebb hozzuk egymáshoz. Hiszen ezeknek lélekszáma eléri Észország lakóinak számát (különösen, ha hozzászámítjuk azokat is, akik magyar származásúak, de már elvesztették anyanyelvüket). Miként tehetjük ezt meg? Lapok járatásával és jól szervezett, kétoldalú kultúrkereséssel, előadásokkal. Ahol a magyaroknak egyesületeik vannak, egyházaik és azoknak kultúrterme, közös erővel föl kell állítani egy olvasótermet is. Itt azok a családok is olvashatnák szórványaink lényegesebb lapjait, akik nem tudnának saját erejükből mindegyikre előfizetni.

Ennél a pontnál említtem meg azt is, hogy egyesületeink, egyházaink kövessenek el mindent, hogy körzetükben ifjúsági köröket is létesítsenek. (Ahol cserkészlet van, ott feljüket irányítsák a fiatalokat és minden eszközzel erősítsék a cserkész munkáját). Tegyük meg ezt saját érdekükben is, mert az idősebb tagok csak a jelent és a közeljövőt biztosítják számunkra, de magyar fiatalok nélkül a holnapután már nem képzelhető el.

4. Az anyaország közelsége lelki és kulturális kérdés. Politikai segítséget népünk erdélyi, felvidéki, kárpátaljai és délvidéki törzsének sem ad. Kultúrában azonban nekünk többet adhat. Négy idegen uralom alá került törzsünk kulturális ellátása Magyarországról nehezen valósítható meg, de mi idekint minden magyar könyvet megszerezhetünk és csak megfelelően szervezett segítség kell hozzá, hogy azok közül a legjobbakat választhassuk ki.

A magyar népművészet termékei elérhetőek. A zene és annak irodalma lemezekben és könyvekben rendelkezésünkre áll.

Mi a szabad világban könnyebben utazhatunk. A jövőben úgy szervezzük meg útjainkat, hogy minden alkalommal egy magyar szórványt is fölkeressünk. Ott ismerkedjünk meg problémáikkal és őket is kérjük fel hasonló látogatásra. Ha pedig rokonlátogatásra utazunk

Magyarországra, ugyanakkor lehetőleg keressük fel népünknek Kárpátmedencében élő másik négy törzset is. (Itt kell megemlítenem, hogy a Kárpátalján szovjet uralom alá került magyarságról lapjainkban és magán-életünkben is csak ritkán emlékezünk meg, holott ezek élete a legveszélyesebb. Két lehetőségünk lenne. Az egyik a felvidéki magyarság törzsébe őket is besorolni, vagy népünk 8 törzséhez egy kilencediket, a kárpátaljai magyar szórványt is hozzáadni.)

Nagymagyarország és minden olyan államnak térképe legyen meg otthonainkban, egyesületeinkben, egyházainknál, kultúr-házainkban, ahol magyar szórványok élnek. A térképen jelöljük meg, jól láthatóan, a magyar szórványok települési helyét és színes ceruzával azt, ahol Magyar Házak, magyar kultúrotthonok vannak. Ezeket a térképeket mutassuk és magyarázzuk meg fiataljainknak és olyan helyen tartsuk, ahol életünk hétköznapijaiban is szemünk előtt vannak.

Tegyünk meg mindent – de sohase alkalmazzunk kényszert, – hogy fiataljaink magyarral kössenek házasságot. Gyermekünk élettársának is magyarázzuk meg, hogy a kétnyelvűség fenntartása utódaiknál nem jelent akadályt boldogulásuk útjában, sőt előnyt. A kétnyelvűek könnyebben tanulnak és nagyobb kulturális kincssel kerülnek az életbe.

Legvégül, mint legfontosabbat azt kell hangsúlyoznom, hogy fiataljainkat ne csupán kétnyelvűsége neveljük, hanem két kultúra elsajátítására is! A nyelv, még ha anyanyelv is, önmagában hosszasan nem tartható fenn, ha nincs mögötte népünk kultúrája is. Az anyanyelv még nem adhat magyar öntudatot! Az igazi magyar kultúra elsajátítása azonban erőssé teszi fiataljainkat és olyanná, hogy emelt fővel járhatnak a világban.

New Milford – Erdőszállás

*Ne felejtse el szülőföldjét
és anyanyelvét!*

Magyar folyóiratok:

Élet és Tudomány, Kortárs (Budapest),
Élet és Irodalom (BP), Nemzetőr (München),
Új Látóhatár (München), Irod. Újság (Párizs)
és még száz kitűnő szaklap

LIVRARIA D. LANDY - Tel: 255-3272
Rua 7 de Abril, 252 - 5º andar

Dr Dénes F. Tibor

UROLOGUS

Rendelő: Rua Itapeva, 366 cj.134

tel: 289-1403 lakás: 864-9395

SEJ, ADÁBAN CSAK KÉT TORONY LÁTSZIK

CSEH TIBOR (MIDLAND PARK, NEW JERSEY)

(Szerelmes sorok egy fontos magyar ügyről.)

“Az írás és a beszéd módja mindenkit leleplez.

*Jól beszélni és írni magyarul, ez tehát
igazából: jellemkérdés.”*

(Illyés Gyula: Anyanyelvünk)

Jelentéktelen kis városka Ada, Ohio államban, a nyugati végeken, közel Indiana határához. Lakóinak száma alig több a hatezernél. Ebből is mintegy kétezeröttszáz csak átmenetileg tanyázik a városban. Ők az Ohioi Északi Egyetem helyi kollégiumának diákjai. A tájnak sincs különösebben vonzó ismertető jele. Lapos korong, véget nem érő kukoricaföldekkel. A farmokon disznóhízaldák. Helyenként néhány facsoport, keskeny szélvédő erdősáv. De ha egyszer nagy költő születik valahol e tájon, bizonyosan ugyanolyan rajongással ír majd róla, mint Petőfi az Alföldről. S volt már egy nagy költő, aki Ohájót is magához ölelte, az amerikai forradalomról és a hazaszeretetről szóló, diadalmasan hömpölygő soraival. (Igy írom: Ohájó, magyar fonetikával. Jogunk van hozzá: sok-sokezer magyarnak vált már végleges hazájává ez a szelektől, eróziótól gyötört szürkésbarna ohájói föld, Klívlánd, Toledo, Columbus, Dayton temetőiben. Meg szép is így írni ezt a szót, dallamos a csengése, emlékeztet a sóhajra, meg az óhajra is: két szó, aminek hajszálygókerei körülfonták a bevándorlók és az emigránsok lelkét.)

“Amerikaiak! hódítók! az emberiség menete!

A legelső! évszázadok menete! Libertad! tömegek!

Tinektek az énekek rendje!

A prérók énekei,

*a hosszanfutó Mississippi énekei, le egészen a Mexikói
tengerig,*

*Ohio, Indiana, Illinois, Iowa, Wisconsin és Minnesota
énekei,*

*Kansas közepéből támadó és onnan egyenletesen
távolodó*

*énekek, tűzlobbanásokkal újjongó, mindent éltető
énekek.*

ti más partok nyelvteremtői,

*hajdan hatalmas, most lehanyaglott, visszahuzódott,
néptelen*

*nemzetek, nem merem folytatni, míg el nem ismerem
tisztelettel,*

amit ti hagyatok ránk,....”

(Walt Whitman: Paumanokból indultam. - Vas István fordításában.)

Valahol itt kezdődik a véget nem érő préri. De a térképen keresgélő magyar szem, amelyik Limától tizenkét kilométerre keletre megtalálja Adát, délnyugatra, Fort Amanda környékén Kossuth városka nevét is meglieli. Ada mégsem emiatt van láthatatlan betűkkel beírva a magyarság még soha meg nem rajzolt világtérképébe.

A LUDÁNYI HÁZASPÁR MUNKÁSSÁGA

Adának nincs magyar lakossága. Csupán egy házaspár a kivétel. Ők az egyetemen tanítanak. Ludányi András az államtudományok professzora, felesége Nádas Julianna (vagy inkább Panni, barátai százainak az Itt-Ott folyóirat és a Magyar Baráti Közösség köréből) és két kicsi leánykájuk, Csilla és Anikó. A gyermekek anyanyelvi fokon beszélnek magyarul. András a kisebbségek életére és emberi jogaira specializálta magát. Jelentős tanulmányokat írt már a jugoszláviai magyar kisebbség helyzetéről, valamint Románia és Jugoszlávia Kommunista Pártjainak történetéről. Éles szemmel figyeli a hagyományokat és nemzeti jellegüket sikeresen őrző amerikai etnikumok (örmények, görögök, zsidók) életét is. Jelenleg az 1979-es Kenti Egyetemi Szimpózium könyvének szerkesztésével foglalkozik. Ezt a Szimpóziumot az Amerikai Magyar Tanári Egyesület rendezte az erdélyi magyarság történelmi múltjáról. A könyv kiadási költségeit a Magyar Baráti Közösség vállalta.

Az idén ősszel a Ludányiak családostul féléves magyarországi tanulmányi útra mennek. András Fulbright és Irex ösztöndíjjal a magyarországi kisebbségek helyzetét fogja tanulmányozni. Hat évtizeddel Trianon után megértük azt, hogy nemcsak a pánszlávizmus amerikai egyetemi tanári tógába öltözött magyaryúlító ügynökei töltik meg a nyugati egyetemek és közönyvtárak polcait, az ál-objektivitás szemfényvesztő trükkjeivel frott tanulmányaikkal. Megszólaltak csendes, nyugodt hangon, de az igazság és az emberség lelki forrásának belső, feszítő izgalmával a Király Bélák, Ludányi Andrások, Lukács Jánosok, Pásztor Péterek, Szendrey Tamások és külföldi magyar egyetemi tanártársaik. Ludányi professzor egyetemi működése más szempontból is sikeres. Diákjaival minden évben részt vesz az amerikai egyetemek államtudományi tanszékei által rendezett Egyesült Nemzetek tanulmányi versenyen. Ennek keretében a résztvevő egyetemi diákcsoportok "elvallalják" valamelyik állam képviselőt és magának az Egyesült Nemzeteknek az épületében a kidolgozott program szerint vitákat rendeznek. Az idén az Ohioi Északi Egyetem diákjai India képviselőként, a résztvevő kétszáz egyetem közül az első nyolc között végeztek, megelőzve nagy hírnévű és méregdrága keleti parti egyetemek küldöttségeit. Emellett a Ludányi házaspár fontos munkát végez az Itt-Ott szerkesztésében és kiadásában. A Magyar Baráti Közösség megalapításának, valamint lelkisége szívós kialakításának és közösségi magatartásának missziós munkásai.

ÉLTETŐ LAJOS MUNKÁSSÁGA. A PORTLANDI ÁLLAMI EGYETEM MAGYAR TANFOLYAMA.

Itt most szólni kell még egy amerikai magyar tartóoszlopról. Éltető Lajos messze "távolnyugaton", Oregon államban a Portlandi Állami Egyetemen a német nyelv- és irodalom tanára és az egyetem nyelvtudományi osztályának tanszékvezető professzora. Bár Lajos Amerikában nevelkedett - a Ludányiakhoz hasonlóan - de lelkiségét, emberi tartását és magyar horizontját döntően megszabja erdélyi székely származása és génjeiben hordott történelmi öröksége. Doktori disszertációját is az erdélyi szász irodalom tárgyköréből

merítette. Éltető az Itt-Ott főszerkesztője, a Magyar Baráti Közösség egyik alapítója és pillére, alkotmányának szerzője és ideológiájának szürke eminenciása. Tevékenysége révén a Portlandi Egyetem diákcseré-akcióba lépett a szegedi József Attila Egyetemmel. E munkatervnek a Magyar Baráti Közösség a jótállója. Keretében már több tucat amerikai diák tanult meg magyarul, megismerte kultúránkat és hagyományainkat, hogy apró erecskéken szétvigyék szimpátiájukat az amerikai társadalmi és politikai életbe.

Éltető és Ludányi 1974-ben indították el a Portlandi Állami Egyetem magyar nyári tanfolyamát. A tanfolyam alap gondolata, hogy az *amerikai magyarság megmaradásához elengedhetetlenül szükséges, hogy fiataljaink egyetemi szinten is megismerjék nyelvünket és kultúránkat.* Ez a tanfolyam egyedülálló a nyugati világban és méltó módon tetőzi be a *Burg Kastli gimnázium magyar nevelő munkáját.* Éltető professzor tekintélye tette lehetővé, hogy a Portlandi Állami Egyetem elfogadta a programot és a résztvevő diákok Oregon állam Portlandi Állami Egyetemétől kapják meg tanulmányi kreditjeiket, melyet minden amerikai egyetem elismer, bármilyen tárgykörre is készüljön a diák.

A MAGYAR NYÁRI EGYETEM TANULMÁNYI ANYAGA

A tanfolyam anyaga rugalmas természetű. Magyar nyelvet három fokozatban tanítanak, kezdőknek, haladóknak és a magyar nyelvet jól beszélőknek. A résztvevők összetételétől függ, hogy melyik évben hány tanfolyamot rendeznek párhuzamosan. A harmadik fokozatban elsősorban a fogalmazás és a stílus a főgond, intenzív műhelymunka keretében. Ez a fokozat különösen *cserkészifjúságunk* számára fontos. Hiszen a szülői ház nevelése, valamint a hétvégi iskolák és a cserkésznevelés gondos építménye keretében cserkészeink jól elsajátítják a magyar nyelvet. A cserkész-segéd-tiszti és tisztii fokozat megszerzéséhez kötelező a Magyar Cserkészszövetség érettségi tanfolyamának sikeres elvégzése. A szép beszédmóddhoz és a jó fogalmazáshoz azonban a nyelv állandó és gondos művelése is szükséges. Magyarországon ezt a mindennapi gyakorlat természetessé teszi. Külföldi diákjaink javarésze azonban éppen érettségiző kora után merül el teljesen a befogadó ország nyelvében, a magyar központoktól és a nagyvárosoktól rendszerint távollévő, elszigetelt fekvésű egyetemi kollégiumokban. Így bár magyar nyelvkészségüket megőrzik, de rájuk ragad az idegen kiejtési mód és magyar beszédük intellektuális szintje lemarad a befogadó országok nyelve mögött. Ezért szükséges, hogy a Cserkészszövetség erőteljesen ajánlja fiataljainknak a magyar nyári egyetemi tanfolyam elvégzését. Jelenleg a Szövetség ösztöndíjjal támogatja a résztvevő cserkészek költségeit.

A magyar nyelvvel párhuzamosan *magyar irodalmat, történelmet és néprajzot* is tanítanak egyetemi szinten. A történelmi anyag erőteljesen szélesíti a diákok látókörét, mert a magyar múltat beilleszti Közép- és Kelet-Európa történetébe. A tanári kar tagjai a Ludányi házaspáron kívül Boros-Kazai András és Marika az Indianai Egyetemről. Voltak már előadás-sorozatokat különleges tárgykörökből is. Nagyszerű előadásokat rendezett több éven át Szatmáry Lajos a magyar szakácsművészetről és Tokay János a magyar népművészetről, faragást tanító műhelymunkával egésztve ki előadásait. Míg a tanfolyam Portlandban volt, Éltető Lajos is az előadók között szerepelt magyar irodalmi tárgykörben. (Lajos a Ludányiakhoz hasonlóan magyar elszigetelődésben él. Három gyermeke, Tas, Endre és Lilla közül a két nagyobbik anyanyelvi fokon, kiejtési hiba nélkül beszél magyarul. A legkisebb most van a nyelvtanuló korban. Amerikai, ír származású felesége tökéletesen beszéli nyelvünket.)

Az egyetemi tanfolyam egyedülálló nemcsak tárgyköre, hanem a tanári kar magyarság-szeretete és magyar öntudata miatt is.

A TANFOLYAM PROBLÉMÁI. A MAGYAR BARÁTI KÖZÖSSÉG SZEREPE.

A nyári egyetemet minden évben Portlandban rendezték meg 1979-ig. A diákok közt általában több volt a magyarság kultúrája iránt érdeklődő amerikai, mint magyar örökséget szerető, megtartani és művelni óhajtó magyar fiatal. Ennek egyik oka Portland földrajzi fekvése volt, messze a magyar gócpontoktól. A repülőjegy ára tetemesen megdrágította a részvételi költségeket. Ezért 1980 óta a tanfolyamot áthelyezték Adába, mely lényegesen közelebb esik a magyar településekhez. A résztvevő magyar diákok száma mégsem emelkedett. Tíz résztvevő a minimális létszám, hogy a Portlandi Egyetem a tanfolyamot fenntartsa. A diákok összeszedése minden évben rendkívüli gondot okoz. A létszám tíz-tizenöt között szokott ingadozni. Ennyi résztvevővel az évi deficit körülbelül kétezer dollár. Ezt a költséget a Magyar Baráti Közösség fedezi, sok más anyagi gondja mellett.

A tandíj 375 dollár a hethetes intenzív tanfolyamra. Érdeklődők a hetedik héten - 40 dollár költségmegtérítés ellenében - részt vehetnek egy különleges műhelymunkában. Ez a közeli Toledo város régi magyar településének évek óta folyó szociográfiai feltérképezése Ludányi András irányítása alatt. A résztvevők az egyetem diákszállójában kaphatnak szállást. Ennek költsége a hat hétre 180 dollár. Napi háromszoros étkezés a diákmenzán 7 dollár 50 centbe kerül. Az étkezést azonban sokkal olcsóbban is meg lehet oldani, mert a résztvevők a diákszállóban főzhetnek maguknak. Az intenzív tanulási programon kívül, hetente egyszer van magyar filmvetítés, és egy másik estén valamilyen szórakoztató előadás a magyar kultúra köréből. Hétvégeken kirándulásokat szerveznek Ohio, Indiana és Michigan államok érdekesebb pontjaira, így az Erie tó Middle Bass szigetére, az Ohio barlangokba, valamint meglátogatják Toledo magyar települését. Az egyetem sportpályái tág lehetőséget adnak testgyakorlásra. Ada könnyen elérhető az AMTRAK vonataival, a GREYHOUND autóbusz-járataival, vagy repülővel, a közeli Dayton és Toledo repülőterein át.

Az utazást is beleszámítva, a részvétel költsége 800 és ezer dollár között mozog, ha a távolságot a népesebb amerikai magyar településektől számítjuk. Ezért a költségért a diák 9-18 kreditpontot szerezhet szorgalma és eredményei szerint. A kreditpontok szerint számított költség - a mai amerikai tanulmányi kiadásokhoz viszonyítva - rendkívül előnyös. Idegen nyelvből szerzett kredit bármilyen amerikai egyetemi tanulmányhoz szükséges. A magyar tanfolyam kreditjeit elfogadják az összes amerikai egyetemek.

Mi az oka hát a látszólagos közönynek? Miért oly kevés a magyar diák az adai nyári egyetemen? A Magyar Baráti Közösség és az áldozatos munkát végző tanári kar azért hozta létre ezt a tanfolyamot, hogy a külföldi magyarság megmaradásához egy nélkülözhetetlen, tartós és szilárd intézményt biztosítson. *Az olyan közösség, mely fennmaradásáért nem hoz áldozatot, menthetetlenül elpusztul és pusztulását megérdemli.* Ünnepi szónoklatokból, tiltakozó táviratokból, disznótoros vacsorákból és rágalmazó körlevelekből nem építhetjük fel a magyar jövőt. *A jövő útját a bölcső, a szülői ház magyar öntudata, a közösségi nevelés magyar élményvilága (cserkészet), az iskola, az*

egyetem építi, valamint a templom, élén a közösséget magyar hűséggel szolgáló lelkészeivel. A Magyar Baráti Közösség már régen kiszállt az emigrációs szócseplésből és egész munkásságát a megmaradás szolgálatába állította. Hogy munkánk sikeres legyen, ahhoz azonban a magyarság széleskörű támogatása szükséges.

FELHÍVÁS A KÜLFÖLDI MAGYARSÁGHOZ.

Az adai magyar nyári egyetem semmilyen kormánytámogatást nem kap és soha nem kapott amerikai, vagy magyar kormányservektől. A saját erőnkől tartjuk fenn és erre büszkék vagyunk. A kezdeményezés azonban még zsenge és féltjük a korai elsorvadástól. Szórványos ösztöndíjakat kaptunk idáig a Magyar Cserkészszövetségtől cserkészek számára, valamint gyakran az Amerikai Magyar Alapítványtól (American-Hungarian Foundation) és az idén először az Amerikai Magyar Szövetségtől. A külföldi magyarság azonban sokkal erőteljesebb részvételre képes.

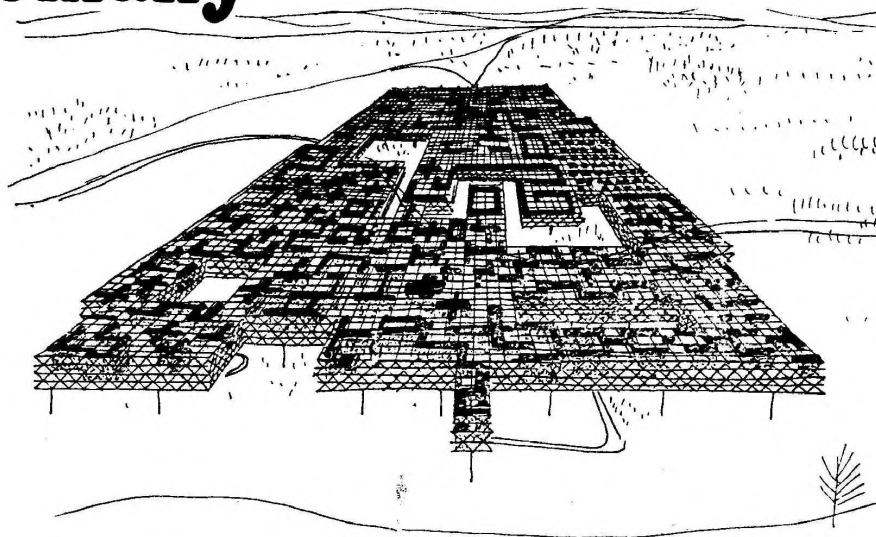
A nehézségek egyik oka, hogy a legtöbb magyar diák nyáron dolgozik, hogy egyetemi költségeinek egy részét fedezni tudja. Így ha még ennek egy részét fel is áldozná, nincs anyagi alapja a tanfolyam költségeire. Ezért *nagyon szükségesek az ösztöndíjak.* Kérjük a világon szétszórta magyar egyesületeket, intézményeket, egyházakat és jómódú magánosokat, hogy létesítsenek állandó ösztöndíjat. Az ösztöndíj kezelését bízzák az adai tanári karra, akik a toborzás munkáját is végzik. Javaslatunk negyed-, fél- és teljes ösztöndíjak létesítése 250, 500 és ezer dollár értékben. Akik e lármafa hangját meghallották és érzik az ügy döntő fontosságát, valamint áldozatra is hajlandók, forduljanak a Portlandi Állami Egyetem Adai Magyar Nyári Tanfolyamának vezetőségéhez, Ludányi Andrásához és Pannihoz a következő címen:

HUNGARIAN STUDIES
P. O. BOX 112
ADA, OHIO, 45810

A világon szétszórta magyar fiatalokat, azokat, akik kettős hűséggel (tehát kettős kultúrával gazdagabban) készülnek a jövőre, arra kérjük, hogy iktassák be valamilyik évben tanulmányaik keretébe az adai magyar nyári egyetemet. A magyar kultúrában elmélyülő gazdag lelki és szellemi élményben lesz részük, bőseges kreditpontokkal megtetőzve. Jelentkezőket örömmel és szívesen vár az egyetem nemcsak Amerikából és Kanadából, hanem Argentínából, Braziliából, Németországból, s minden más államból, ahol magyarok élnek (vagyis az egész világból).

A kételkedők számára, akik kétségbe vonják, hogy megéri-e a fáradságot ennyi erőfeszítés, válaszunk rendíthetetlenül az, hogy *magyarnak lenni és magyarnak megmaradni szép és érdemes emberi vállalkozás, mely minden fáradságot és minden áldozatot megéri.*

Tudomány

Yona Friedman, *Spatial City*, 1970

A jövő holnap kezdődik

SZABÓ LÁSZLÓ

Milyen lesz a jövő? Erre az örök kérdésre fantáziánk néha csodálatos, néha bizarr ötletekkel válaszol. Vegyük csak példaként a mozi és TV filmalkotásait. Ki nem emlékszik – legalábbis a TV rajongók között –, a „Lost in Space” (Perdidos no Espaço) című sorozat robotemberére, tányér formájú űrhajójára? Vagy olyan filmekre, mint a „Barbarella”, ahol Jane Fonda egy nagyon „sexy” űrhajósnot alakított, vagy a „Fahrenheit 451” című filmre, amelyben a rendező, François Truffaut, igen sötétben állította be jövőnket: szigorú diktatúrában fogunk élni, ahol tiltott az olvasás; ahol könyvet tatálnak, ott rendőri megtorlás veszi kezdetét. De a leghíresebb jövőbe néző film még ma is „2001: A Space Odyssey” (2001: Odisséia no Espaço), amelyet Stanley Kubrick rendezett Arthur C. Clarke forgatókönyve alapján: díjakat nyert, polémiát keltett, ma is közönségsikert hoz, ha véletlenül programra tűzi valamelyik filmszínház. Később a szovjet filmgyártás próbált egy „válasz”-filmet alkotni Kubrick 2001-ére, Solaris címmel. A mű, bár érdekes, messze lemarad az említett film mögött. Eddig a bevezetés.

Múlt év végén a fentemlített téma (a jövő) a szokottnál jobban érdekelt. Így hát bevásároltam pár könyvet, végighallgattam előadásokat, esszéket, dolgozatokat olvastam s így bátorságot szereztem, hogy összeállítsak egy kis tanulmányt, amely nem a művészet által javasolt lehetőségekkel fog foglalkozni – bár párat már megemlítettem –, hanem a technika által valósággá tehető elméleteket fogja összefoglalni. De rátérek a témára.

Nemrég köztudomásúvá vált, hogy São Bernardo do Campo-ban a Volkswagen robotgépeket állított be az ottani gyárába. A munkás szakszervezetek tiltakoztak: a gépek elveszik az ember helyét. Wolfgang Sauer, az említett gyár igazgatója védekezett: a gépek nem fogják a munkások helyét elfoglalni, csupán a nehezebb, veszélyesebb munkát fogják elvégezni. Aki hiszi, higgye. De a robotszerkezetek a gyárban már realitássá váltak.

Pár nappal rá olvashattuk az újságokban, hogy a Ford gyárban ilyen gépek már régebben dolgoznak. Miért szükségesek a robotgépek? Uziel Batista Nogueira, a Folha de São Paulo-nak írt cikkében a produktivitás növekedését emeli ki, mint a robotok legfőbb erényét.

A japán autógyártás példa erre: a 70-es évek elején a japánok 2,5-3 millió gépkocsit gyártottak évente, 450 ezer munkás közreműködésével. 1980-ban megnégyszereztek a kocsik számát (10-11 millió autót hoztak forgalomba), de a munkások száma továbbra is 450 ezer maradt. Mi magyarázhatja meg e produktivitás-növekedést, ha nem a 70-es évek alatt beállított robot-gépek? Japán az első helyet foglalja el a robotokat használó országok között, utána jönnek a nyugat-európai államok.

A növekvő kereskedelmi versengésben, az emelkedő infláció mellett a robotok használata kevesebb kiadást jelent: a robot-gépek nem esznek, nem alusznak, nincs családi gondjuk és egyelőre nem tartoznak semmilyen szakszervezethez; természetesen kiadások jelentkeznek az

energia használatával, a gépek beszerzésével. De így is a robot a munkaadók álmodott munkása: keveset igényel, sokat termel. Nem csoda hát, hogy az Egyesült Államok gépkocsigyártása lemaradt a japán mögött: olcsóbb és jobb minőségű japán kocsik még az Egyesült Államok belső piacában is felveszik – és megnyerik – a versenyt az amerikai konkurenciával szemben. Ne feledjük még azt sem, hogy míg az amerikai kocsi a szomszédos Detroitból kerül ki, eközben a japán modell már egy tengernyi utat tett meg.

Így tehát várható volt az amerikai válasz: a General Motors 1 billió dollárt fektetett be 14 ezer új robotgépbe, amelyek 1990-ig mind beállnak a gyártásba. Ez a szám azt jelenti, hogy az amerikai robothadsereg létszáma négyszeresére fog nőni, a közeljövőben az amerikai gyárak munkarejének 7%-át robotszerkezetek fogják képviselni.

Miből áll egy robotgép? Manapság egy mechanikus kézszerkezetből és egy "emlékező" számítógépből. Az emlékezőtehetség által a mechanikus kéz képes egy egyszerű mozgulatot állandóan ismételni, mint például beilleszteni egy csavart, vagy két darabot összehegeszteni. Mivel a komputer több mozgulatra van beállítva, a robotgép programozója akarmikor újabb mozgulatot állíthat be. Egy ilyen szerkezet ára a legtöbb esetben két munkaév alatt kifizetődik, de a robotgép még sok-sok évig fog dolgozni, hasznot hozva "munkaadójának".

Mit jelent ez a távolibb jövőben? Vagy tegyük fel a tanulmány elején említett kérdést: milyen lesz a jövő? Fontos megérteni, hogy a robotgépek arányszáma a munkavállalásban egyre nőni fog, vagyis ha most 7%-át képviselik a munkaerőnek, később 21%, 50%, majd 70%-át fogják képviselni. Ezek a számok az emberiség számára a munka eltörlesztését jelentik! Ha a munka, legalább is a mai formájában, nem fog létezni (az emberek inkább alkotni fognak), észrevehető, hogy az emberi életmód radikálisan megváltozhat!

Mai életformánk legnagyobb része a munka körül forog. Kérdés: ha nem fogunk dolgozni, hogyan fogunk élni a jövő városában? Válasz erre egy híres mondásnak kiegészítése: "Egy 1790-ben élő polgárnak az élete jobban hasonlított egy Krisztus előtti 1790-ben élő polgárnak az életéhez, mint egy Kr.u. 1890-ben élőknek". Mi történt ebben a korszakban? – A gyárosodás első nagy kibontakozása. A mai gondolkozók azt állítják (lásd Charles Jencks vagy Vilém Flusser tanulmányait), hogy egy 1890-ben élő városlakónak az élete, bár nagyon elüt a 1790-ben élő polgár életétől, mégis jobban fog hasonlítani egy Kr.e. 1890-ben élő polgárnak az életéhez, mint egy Kr.u. 1990-ben élőknek, olyan radikális változásokon fogunk átmenni.

Hogyan juthatunk erre a következményre? Foglalkozzunk össze röviden, mit jelentett régebben az, hogy város. Először is a város felépítése a piac tér központosult. Ezt a teret lakások környékezték. Az emberek aludtak, pihentek házaikban, kimentek dolgozni, vásárolni, a piactéren pedig találkoztak: itt beszélgettek, vagyis információkat cseréltek. A privát tér (lakás) és a közös tér (piacterület) határa pontosan meg volt szabva. A fejlődéssel ez a határ bizonytalanra vált, a piactér kezdett kisebb lenni, már nem csak ott cserélődtek információk, hanem a technika segítségével létrehozott orgánusok által is: újság, rádió, telefon, majd televízió.

Innen már egy pár lépés és a jövő városában vagyunk: a piactér, a találkozások helye eltűnt. Az új várost egy kommunikációs hálózat jellemzi: ezen át cserélődnek az információk.

Az emberek életük legnagyobb részét otthonukban fogják tölteni – ne feledjük: a munkát robotgépek végzik. Ha történetesen egy illető érintkezésbe akar lépni a világgal, nagyon könnyű: csupán be kell kapcsolnia leadó-felvevő

szerkezetét. Ez a gépezet a telefon, rádió és TV összekapcsolása, az említett szerkezetek összes funkcióit egyöntetűleg végzi: nevezzük "videofon"-nak. Ha bekapcsoljuk videofonunkat, a különböző közvetítő állomások a város és a világ minden részéről híreket, információkat hoznak részünkre: egyik állomás a parlament vitáit közvetíti, a másik egy tűzvész (ahol robot-tűzoltók ügycödnek), egy harmadik állomás egy bűnügyi tárgyalást közvetít. Ezeket az adásokat a városi körzet ingyen közvetítené. De ha valamilyen más jellegű programot óhajtanánk nézni, más állomásra kapcsoljuk be a videofont. Egy bizonyos havi díj fejében szabadon választhatunk egy Shakespeare darab, egy Wagner opera, egy szerelmi vígjáték, vagy esetleg egy "szexfilm" között.

J.P. Jungmann, *Dyoden*.

De a legnagyobb újdonság az a lehetőség, hogy az emberek aktívabban részt vehetnek videofonjuk használatával a város életében. A szerkezet nem csak felvevő, hanem egyben leadó is. Így aztán létrejön az a lehetőség, hogy szavazunk a parlamentben, véleményt nyilvánítunk a bűnügyi tárgyaláson. Vásárolni akarunk? Szerkezetünk által érintkezésbe lépünk az áruházakkal, kiválasztjuk az óhajtott tárgyat és egy robot hazaszállítja rendelésünket. De azt is megcsinálhatjuk, hogy egyszerűen kikapcsoljuk az összes állomásokat és a videofon segítségével felkeressük valamelyik barátunkat.

Elérkeztünk hát abba a várvavárt korszakba, amelyben a közösség aktívan részt fog venni saját sorsa eldöntésében (ez a mai napokban nem nagyon szokásos), a teljes demokrácia megvalósulhat? Gondolkozzok, mint George Woodcock, egyetértetek: "...lehetséges, hogy eljön az a korszak, amikor a nép, a technológia segítségével és kezelésével, az elektronikus kommunikációs lehetőségek által tudomást fog szerezni a közélet eseményeiről és óhajait, véleményét ezen eszközök által egyenesen nyilvánosság elé hozza. A döntések néphatározatot (plebiszcitumot) fognak képviselni. A demokrácia egyenes lesz..."

De vigyázzunk csak e rózsás jövővel: első nézésre úgy tűnik, mindnyájan aktívan részt fogunk venni a közéletben. Másik oldalról, csak ki kell kapcsolni a leadó-felvevő gépezetet, s megnyertük a magányt. De talán éppen itt kezdődik a veszély: kapcsold ki gépezeted csupán egy pillanatra, a világ ellenőrzése kifut kezeid alól; és ha történetesen valakinek sikerül ezt a kommunikációs hálózatot irányítása alá vonni? Századunk történelme, sajnos, a diktatúrákból számtalan példát képes felmutatni. De nem akarok nagyon belemerülni e veszélyek tárgyalásába. Olyan írók, mint George Orwell (lásd 1984 című művét), Aldous Huxley (Szép Új Világ), vagy Kurt Vonnegut Jr. ("Player Piano", brazil kiadásban "Revolução no Futuro" címmel) írásaikban a veszélyeket különböző formákban tárgyalták.

Egy biztos: ha a jövő, évtizedekkel ezelőtt olyan messzinek látszott, ma, a technológia segítségével, igen közel van hozzánk.

A jövő talán holnap kezdődik.

IDÉZETTOTÓ

NYELVI PRÓBÁK Hernádi Sándor, 1982.

- 1) "Semmi sem jellemző annyira egy nyelvre, mint sajátos hangzása. Olyan ez, mint a virág illata, a bor zamata, a zománc, az opál tüze. Megismerni róla a nyelvet már messziről, mikor a szót még nem is értjük."
 - a) Kazinczy Ferenc
 - b) Kodály Zoltán
 - c) Kosztolányi Dezső
- 2) "A mondat tulajdonképpen kérdőív-kitöltés: alany, állítmány, tárgy, közvetlen vagy lazábban kapcsolt határozók."
 - a) Németh László
 - b) Babits Mihály
 - c) Illyés Gyula
- 3) "Minden rossz mondat törött ablak, melyen át egy rossz gondolatra látni."
 - a) Babits Mihály
 - b) Juhász Gyula
 - c) Tóth Árpád
- 4) "Szépen az ír és beszél, akinek sikerül még a bonyolult gondolatait is egyszerűen és világosan előadni."
 - a) József Attila
 - b) Illyés Gyula
 - c) Ady Endre
- 5) "A nyelv nem lehet egyszerű, mert az ember nem egyszerű, aki beszél."
 - a) Kosztolányi Dezső
 - b) Kölcsey Ferenc
 - c) Arany János
- 6) "...a nyelvvel törődni... semmivel se jelent kevesebbet, mint magával a néppel vagy az igazsággal törődni."
 - a) Weöres Sándor
 - b) Csoóri Sándor
 - c) Juhász Ferenc
- 7) "Az a tény, hogy anyanyelvem magyar, és magyarul beszélek, gondolkozom, írok, életem legnagyobb eseménye, melyhez nincs fogható."
 - a) Illyés Gyula
 - b) Kosztolányi Dezső
 - c) Petőfi Sándor

8) "Édességem, kenyérem, szerszámom, bánatom, boldogságom, magyar nyelv!"

- a) Márai Sándor
- b) Mikszáth Kálmán
- c) Möricz Zsigmond

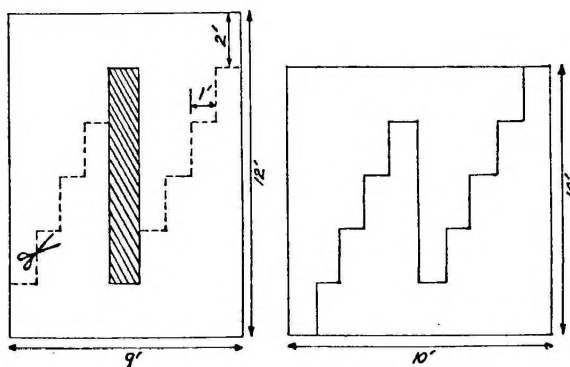
9) "...a magyar nyelvet tekintem legnagyobb földi kincsemnek, s minden porcikámmal tiltakozom megrontása, csúffátévese, elárulása és kisemmizése ellen."

- a) Illyés Gyula
- b) Déry Tibor
- c) Kosztolányi Dezső

A csodaszőnyeg

A "Csodaszőnyeg" címlő rejtvényőnk megfejtése (megjelent az I. évf.12. számában)

Ha úgy vágta el Márta nőni a szőnyeget, ahogy az alábbi ábra mutatja és a két darabot összevarrja, akkor egy szabályos négyszögletű, 10x10 méteres szőnyeg lesz belőle, Nem igaz?

Megfejtés: 1. b, 2. a, 3. a, 4. b, 5. a, 6. b, 7. b, 8. a, 9. b

hírek

RÖVIDEN...

MAGYAR SZEMINÁRIUM

1982. július végén a Reménység Tanyáján (7+3 - Cotia) megrendezésre került 26 fő részvételével az évi egyik Magyar Szeminárium, melynek rövid ismertetését az alábbiakban adjuk.

Az előadók sorát Tényi Gyula nyitotta ismertető Kertész Ákos: Családi ház manzárdal című, magas fokú szakizmussal megírt kisregényét a családi élet és a szocialista embertípus időszéri dilemmájáról. Következésképp Kokron Ilona részleteket olvasott fel Cseh Tibor: Penedói töprengések című tanulmánykötetéből (talán nem visszaélés e helyen közvetítenünk Cseh Tibor barátunknak köszönetünket cselekvésre készítő, szívet lázító gondolataiért, szavaiért).

A sora Tirczka Lórántné, Lizi követte: Séta a Nemzeti Galériában című előadásával. A szakszerű tárlatvezetést a Nemzeti Múzeum eredetijéről készült diáképek egészítették ki.

Gondolkodó magyarok címmel Piller Gida és Tóth Eszti kérdőívnek kiosztására került sor, amelynek kitöltése, mint az értékelésnél kiderült, soha nem gondolt dilemmákról libbentette föl a fátlyat az emigrációs kérdéskörben (e kérdőívet, valamint a szemináriumon kiosztott 26-nak az értékelését következő számaink egyikében feltétlenül közre fogjuk bocsátani - a Szerk.)

A vacsora után Kokron Ili fásasztotta ki a társaságot Táncházával s ezt a Mici néni két élete című magyar film követte - volna, ha a technika ördöge közbe nem lép: kiégett a vetítógép lámpája.

Vasárnap a reggeli Istenszolgálatot Pillerné, Tirczka Éva: Szexualitás, ahogyan az Egyház látja című előadása váltotta (a Pécssett megjelenő Teológia című folyóirat alapján fölépített előadás kissé részletesebb ismertetését külön cikkre tervezzük - a Szerk.)

Az aktualitások Körében Taubinger István "Magyar Tanulmányi Napok" című programtervezetének vitája került sorra, amelynek rövid lényege a magyar diaszpóraélet irányításának átadását célozza az ifjabb korosztálynak (e témával kapcsolatban ugyancsak külön hasábkon fogjuk részletezni a kérdést - a Szerk.) Ugyanítt Tóth László számolt be legfrissebb látogatóinkról, valamint a Csoóri Sándornak küldött meghívásunkra érkezett választ ismertette - sajnos, ez évben Csoóri Sándort nem fogadhatjuk vendégünként Brazíliában.

A napot Tóth László: Beszélgetésünk Gombos Gyuláról és Milován Gyilaszról című előadása zárta, melynek súlyát egy újabb és már működőképes vetítógép jóindulata enyhítette: végül is megnézhetjük az előző este félibeszakadt filmet.

Elismerés illeti a Szeminárium szervezőinek áldozatát (Pillerné, Tirczka Éva és Tóth László) valamint a Reménység Tanya tulajdonosainak vendégszeretetét.

SZABADEGYETEM

Vendégünként köszönhetjük São Paulóban Dunai Ákost, a Katólikus Magyarok Vasárnapja clevelandi hetilap szerkesztőjét, aki a Könyves Kálmán Szabadegyetemen tartott előadást Sütő Andrásról (a vele készített interjú következő számunkban jelenik meg - a Szerk.)

SZENT ISTVÁN ÜNNEPÉLY

Az idei Szent István ünnepély a morumbi-i Szt. Imre Kollégiumban okuménikus mise szertartásával kezdődött, mintegy ötszáz résztvevővel. A vallásos megemlékezést változatos program követte a Szt. Imre és Dobó Katica cserkészének közreműködésével, a Kodály kórusral s a Pántlika Táncsoport már hagyományos részvételével.

SZERETETBÁL

Augusztusban került megrendezésre a 26. Magyar Szeretebál a Transatlantico Klub helyiségeiben, melynek mottója ez évben a befogadó ország iránti hála és szeretet kinyilvánítása volt. A bál hagyományos partolói, résztvevői egy részének távolmaradása ellenére ragyogó hangulatban zajlott, Reisner Tibor zenekarának táncra buzdító közreműködésével.

BÉKÉS ITALA

Különféle adminisztratív nehézségek miatt Békés Itala színművész nő meghirdetett fellépése elmaradt, illetve későbbi váratlan megérkezése miatt csak szűkkörű hallgatóság előtt került megvalósításra. A művész nő Magyarországon az egyszemélyes színház megalapítóinak egyike, brazíliai tartózkodásának egy napját ajánlta fel az itt élő magyarok szórakoztatására. Műsorának változatossága, színészi felkészültsége a technikai és helyi nehézségek ellenére remek élményt nyújtott, fölkejtve érdeklődésünket egy mostmár hivatalos fellépésére, amelyen "A nő" című, otthon tizenhárom éve országszerte műsoron lévő darabját adná elő. Szeretettel és lelkesedéssel várjuk.

VÁCI MIHÁLY

XX. SZÁZAD

Ki értette még így az embert,
- és ily kevéssé önmagát.
Nem volt még ilyen testvériség,
- és soha ily nagy árvaság.

A történelmet átpillantom,
- sötét félelem egy napom.
Múlt, jövő, - felmért, tiszta térkép,
- s a jelen - tévesztő vadon.

Nem szerették soha így egymást,
s nem gyűlölték egymást soha.
Nem volt az ember még ily gyámolt,
és soha ilyen mostoha.

Ily biztonságban nem élt senki,
- s kit fenyegetett ennyi vész?
Nem tett még soha senki ennyit,
s nem volt még tett, mely ily kevés.

Még soha nem kellett így élet,
hit, tiszta szándék, értelem:
- s nem volt semmi ily hasztalan, mint
oda-adott, hű életem.

KÖVETKEZŐ SZÁMUNKBAN:

MAGYAR ISKOLÁINKRÓL

Tóth László

BURGELAND

Juhász László

HÍRÜNK A VILÁGBAN

Hozzászólások Saáry Éva cikkéhez

hírek

RÖVIDEN...

MAGYAR SZEMINÁRIUM

1982. július végén a Reménység Tanyáján (7+3 - Cotia) megrendezésre került 26 fő részvételével az évi egyik Magyar Szeminárium, melynek rövid ismertetését az alábbiakban adjuk.

Az előadók sorát Tényi Gyula nyitotta ismertető Kertész Ákos: Családi ház manzárdal című, magas fokú szakizmussal megírt kisregényét a családi élet és a szocialista embertípus időszzerű dilemmájáról. Következésként Kokron Ilona részleteket olvasott fel Cseh Tibor: Penedói töprengések című tanulmánykötetéből (talán nem visszaélés e helyen közvetítenünk Cseh Tibor barátunknak köszönetünket cselekvésre készítő, szívet lázító gondolataiért, szavaiért).

A sort Tirczka Lórántné, Lizi követte: Séta a Nemzeti Galériában című előadásával. A szakszerű tárlatvezetést a Nemzeti Múzeum eredetijéről készült diáképek egészítették ki.

Gondolkodó magyarok címmel Piller Gida és Tóth Eszti kérdőívnek kiosztására került sor, amelynek kitöltése, mint az értékelésnél kiderült, soha nem gondolt dilemmákról libbentette föl a fátlyat az emigrációs kérdéskörben (e kérdőívet, valamint a szemináriumon kiosztott 26-nak az értékelését következő számaink egyikében feltétlenül közre fogjuk bocsátani - a Szerk.)

A vacsora után Kokron Ili fásasztotta ki a társaságot Táncházával s ezt a Mici néni két élete című magyar film követte - volna, ha a technika ördöge közbe nem lép: kiégett a vetítógép lámpája.

Vasárnap a reggeli Istenszolgálatot Pillerné, Tirczka Éva: Szexualitás, ahogyan az Egyház látja című előadása váltotta (a Pécssett megjelenő Teológia című folyóirat alapján fölépített előadás kissé részletesebb ismertetését külön cikkre tervezzük - a Szerk.)

Az aktualitások Körében Taubinger István "Magyar Tanulmányi Napok" című programtervezetének vitája került sorra, amelynek rövid lényege a magyar diaszpóraélet irányításának átadását célozza az ifjabb korosztálynak (e témával kapcsolatban ugyancsak külön hasábkon fogjuk részletezni a kérdést - a Szerk.) Ugyanítt Tóth László számolt be legfrissebb látogatóinkról, valamint a Csoóri Sándornak küldött meghívásunkra érkezett választ ismertette - sajnos, ez évben Csoóri Sándort nem fogadhatjuk vendégünként Brazíliában.

A napot Tóth László: Beszélgessünk Gombos Gyuláról és Milován Gyilaszról című előadása zárta, melynek súlyát egy újabb és már működőképes vetítógép jóindulata enyhítette: végül is megnézhetjük az előző este félibeszakadt filmet.

Elismerés illeti a Szeminárium szervezőinek áldozatát (Pillerné, Tirczka Éva és Tóth László) valamint a Reménység Tanya tulajdonosainak vendégszeretetét.

SZABADEGYETEM

Vendégünként köszönhetjük São Paulóban Dunai Ákost, a Katolikus Magyarok Vasárnapja clevelandi hetilap szerkesztőjét, aki a Könyves Kálmán Szabadegyetemen tartott előadást Sütő Andrásról (a vele készített interjú következő számunkban jelenik meg - a Szerk.)

SZENT ISTVÁN ÜNNEPÉLY

Az idei Szent István ünnepély a morumbi-i Szt. Imre Kollégiumban okuménikus mise szertartásával kezdődött, mintegy ötszáz résztvevővel. A vallásos megemlékezést változatos program követte a Szt. Imre és Dobó Katica cserkészeinek közreműködésével, a Kodály kórusral s a Pántlika Táncsoport már hagyományos részvételével.

SZERETETBÁL

Augusztusban került megrendezésre a 26. Magyar Szeretebál a Transatlantico Klub helyiségeiben, melynek mottója ez évben a befogadó ország iránti hála és szeretet kinyilvánítása volt. A bál hagyományos partolói, résztvevői egy részének távolmaradása ellenére ragyogó hangulatban zajlott, Reisner Tibor zenekarának táncra buzdító közreműködésével.

BÉKÉS ITALA

Különféle adminisztratív nehézségek miatt Békés Itala színművész nő meghirdetett fellépése elmaradt, illetve későbbi váratlan megérkezése miatt csak szűkkörű hallgatóság előtt került megvalósításra. A művész nő Magyarországon az egyszemélyes színház megalapítóinak egyike, brazíliai tartózkodásának egy napját ajánlta fel az itt élő magyarok szórakoztatására. Műsorának változatosága, színészi felkészültsége a technikai és helyi nehézségek ellenére remek élményt nyújtott, fölkejtve érdeklődésünket egy mostmár hivatalos fellépésére, amelyen "A nő" című, otthon tizenhárom éve országszerte műsorban lévő darabját adná elő. Szeretettel és lelkesedéssel várjuk.

VÁCI MIHÁLY

XX. SZÁZAD

Ki értette még így az embert,
- és ily kevésbé önmagát.
Nem volt még ilyen testvériség,
- és soha ily nagy árvaság.

A történelmet átpillantom,
- sötét félelem egy napom.
Múlt, jövő, - felmért, tiszta térkép,
- s a jelen - tévesztő vadon.

Nem szerették soha így egymást,
s nem gyűlölték egymást soha.
Nem volt az ember még ily gyámolt,
és soha ilyen mostoha.

Ily biztonságban nem élt senki,
- s kit fenyegetett ennyi vész?
Nem tett még soha senki ennyit,
s nem volt még tett, mely ily kevés.

Még soha nem kellett így élet,
hit, tiszta szándék, értelem:
- s nem volt semmi ily hasztalan, mint
oda-adott, hű életem.

KÖVETKEZŐ SZÁMUNKBAN:

MAGYAR ISKOLÁINKRÓL

Tóth László

BURGELAND

Juhász László

HÍRÜNK A VILÁGBAN

Hozzászólások Saáry Éva cikkéhez